

Verbatim records

XIV Riigikogu, III Istungjärk, Infotund, kolmapäev

Wednesday, 15.01.2020, 12:00

Edited

12:00 Infotund

1. 12:03 Kujunenud olukord

2. 12:17 Nimetamiskomitee

3. 12:32 Koolidirektorite valimine ametikohale

4. 12:46 Rahva tervis

5. 12:56 Hariduslike erivajadustega laste õppe korraldamine

6. 13:09 Meisterõpetaja kutsetunnistuse teemal

7. 13:23 Ligipäas valimisjaoskondadele

8. 13:37 Koolivõrgu olukord

9. 13:51 Valitsuse ravimipoliitika

12:00 Infotund

12:01 Esimees Henn Põlluaas

Tere hommikust, lugupeetud! Alustame oma igakolmapäevast infotundi. Kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Kohaloleku kontroll

Kohal on 47 Riigikogu liiget ja puudub 54.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Jüri Ratas, haridus- ja teadusminister Mailis Reps ja kultuuriminister Tõnis Lukas. Nagu meie protseduureeglid ette näevad, siis kõigepealt saavad võimaluse küsimus esitada registreerunud Riigikogu liikmed. Küsimuse esitamiseks on aega kaks minutit ja vastamiseks kolm minutit. Peale seda saab küsimuse esitaja õiguse esitada täpsustav küsimus ja saalist saab küsimuse esitada kõige nobedam Riigikogu liige. Meil on registreeritud 15 küsimust ministritele.

1. 12:03 Kujunenud olukord

12:03 Esimees Henn Põlluaas

Esimesena palun küsimus esitada Riina Sikkutil, vastab Jüri Ratas. Palun!

12:03 Riina Sikkut

Aitäh, hea esimees! Hea peaminister! Viimastel kuudel on teisipäeva lõuna ajal infotunni küsimust registreerides tegelikult raske aimata, milliseks on olukord kolmapäevase infotunni ajaks kujunenud. Tihtipeale kujuneb olukord selliseks, et peaministril kaptenina tuleb selgitada oma meeskonna liikmete otsuseid või valikuid. Nii ka sel nädalal. Eile tuli välja uudis, et Martin Helme tegi ettepaneku nimetada Maaelu Edendamise Sihtasutuse nõukokku Mart Järvik. Ma hakkasin juba muigama, et lugejakiri.ee poliitiline nali, aga tegemist oli päris uudisega. Rahandusminister Martin Helme tööpoolest tegi ettepaneku nimetada MES-i nõukogu liikmeks Mart Järvik. Seesama Mart Järvik, kelle puhul te ütlesite: "Minister vabastati seetõttu, et mul puudus usaldus tema osas." Seesama Mart Järvik, kes ministrina riigisekretäri hinnangul "ületas oma pädevust". Seesama Mart Järvik, kes ministrina soovis MES-i juhatusse panna oma nõunikku Urmas Arumäed. Ehk nüüd inimene, keda ministrina poliitilisi otsuseid

tegema usaldada ei saa, sobib rahandusministri arvates suunama ja järelevalvet tegema selle üle, kuidas meie põllumajandust ja maaelu rahastatakse. Meie põllumehed ja maaelu arendajad saavad ilmselt olla kindlad, et Henn Põlluaasa masin leiab tõhusat kasutust ja MES-i ruumides leitakse üles kõik wifiseadmed, suitsuandurid ja valveandurid. Aga kas samavõrra saavad põllumehed ja maaelu arendajad olla kindlad, et maaelu arengu rahastamise läbipaistvus ja sõltumatus on endiselt tagatud? Minu küsimus olekski: kuidas sa hindad rahandusminister Martin Helme ettepanekut nimetada MES-i nõukokku Mart Järvik?

12:05 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Riigikogu liikmed! Hea küsija, kõigepealt ma väga tänan küsimuse eest! Maaelu Edendamise Sihtasutuse nõukogu on sihtasutuse kõrgeim juhtimisorgan, nõukogu kavandab sihtasutuse tegevust, korraldab sihtasutuse juhtimist ja teostab, nagu te ütlesite ka oma küsimuses, järelevalvet sihtasutuse tegevuse üle. Oma ülesannete täitmiseks on nõukogul seadusest ja käesolevast põhikirjast tulenevad õigused ja kohustused. Nõukogu on 3–15-liikmeline, nõukogu liikmed määratakse maaeluministri poolt viieks aastaks. Ja nüüd, oluline on, et vähemalt üks nõukogu liige määratakse rahandusministri ettepanekul. Maaeluministril on õigus, olenemata põhjustest, nõukogu liige igal ajal tagasi kutsuda. Rahandusminister pidas endist maaeluministrit määratud liikme kohale sobivaks. Tuleks vaadata ka põhikirja. Põhikirjas on öeldud, et tulenevalt põhikirjast ei või olla sihtasutuse nõukogu liikmeteks ... Siin tuuakse erinevad välistused välja.

Teie küsimus oli selle meeskonna kohta või küsimuse sissejuhatuse oli selle kohta, et teemad ruttu muutuvad. No muidugi muutuvad ruttu, ka maailm muutub ruttu. Tulebki valmis olla ja tuleb loomulikult alati vastata auväärsete Riigikogu liikmete küsimustele. Te ütlesite, et peaminister on, kui nii saab öelda valitsuse kohta, selle võistkonna või meeskonna juht. Nii see on ja loomulikult ma olen valmis seda vastutust kandma. Ma ei ole mitte kunagi öelnud seda, et ma ei usalda Mart Järvikut, ma ei tea, Maaelu Edendamise Sihtasutuse nõukogu liikmena. Ta tegi kindlasti oma tööd maaeluministrina nii hästi, kui ta seda oskas ja sai, ja ma arvan, et tal on kindlasti ka kogemusi ja teadmisi, mida seal realiseerida.

Te tõite tema nõuniku paralleeli, minu teada te ka seda ütlesite oma küsimuses. Paralleel selles mõttes ei ole ju võrreldav: üks on juhatuse, teine on nõukogu. Keegi ei räägi praegu juhatusest. Loomulikult, kogu see läbipaistvus ja sõltumatus, mida te tõite oma küsimuses välja, on väga oluline. See on rahandusministri ettepanek, see ei käi läbi valitsuse, see ei nõua valitsuse otsust. Kui teie järgmine küsimus on, kas ma rahandusministrit usaldan, siis: kindlasti usaldan.

12:07 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh teile! Riina Sikkut, täpsustav küsimus.

12:07 Riina Sikkut

Aitäh! Ma ei tea, kas võib öelda, et õnneks Mart Järvik teie meeskonna liige enam ei ole. Martin Helme endiselt on. Jah, see on tema otsus, keda MES-i nõukokku nimetada. Ma pean ütlema siiralt, et Martin Helme on mind oma võimekusega üllatanud. Ühelt poolt olen ma siiralt üllatunud, millise entusiasmi ja asjatundlikkusega ta viib ellu seda Helir-Valdor Seederi unistust vaesest pensionärist, aga rahandusministrina tuleb ta rahanduskomisjoni järjest uute keeruliste eelnõudega, direktiivide ülevõtmisega, eile näiteks arutasime pikalt rahapesu ja terrorismi tõkestamise direktiivi ülevõtmist, ning selle kõrval on tal aega ja tahtmist tegeleda siseministri valitsemisala personalipoliitikaga, lahendada pikka aega kestnud Kaitseministeeriumi ja tuulikupargi rajajate vastuolusid ning osaleda ka regulaarselt raadiosaates. Tõsi, seni on ta seal enamasti oma isa varju jäänud, aga ma tunnistan, et tal on potentsiaali sealt varjust välja tulla. Viimasel pühapäeval võttis Martin Helme ette välispoliitika ja defineeris välispoliitilisi mõisteid. Põhimõistete definitsioonidest ühtne arusaamine on väga oluline. Nüüd ma tsiteerin: "Rahvusvaheline õigus on rahvusvaheliste suhete jõupositsioonide vormistamine juriidilisse keelde, tagantjärele. Rahvusvaheline õigus ei ole kunagi ette kehtiv asi. Sellega õigustatakse erinevaid suurriikide omavahelisi ambitsioone ja kokkuleppeid. Ja siis meie lollikesed usuvad, et see on väikeriikide tuumarelv." Kas rahandusminister Martin Helme väljendas siin valitsuses arutatud ja kokkulepitud arusaama rahvusvahelisest õigusest? Kas see on valitsuse seisukoht?

12:09 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile, hea küsija! Ma kõigepealt tänan teid, et te väga hästi nagu püsite selles oma esitatud küsimuse raamistikus: kujunenud olukorrast. Te tõite välja üks, kaks, kolm, neli, viis sammu (võib-olla ma unustasin midagi märkimata) ja ma püüan kõigile nendele viiele sammule vastata. Ühelt poolt te kiidate Martin Helmet, et ta suudab tegeleda suurte teemadega. Te tõite näiteks erinevad algatused, mainisite rahapesu [direktiivi]. Ma toon ka näiteks sellesama avaliku ja erasektori koostöö. Väga tõsiselt tegelikult valitsus selle peale täna vaatab ja mitte ainult teede investeeringuid, teedetaristuid. Sellele tuleks tegelikult laiemalt vaadata kogu riigisektoris. Võib-olla on veel võimalusi, kus me saame seda avaliku ja erasektori koostööd realiseerida. Ma tean seda omast käest. Kunagi sai seda ise praktiseeritud kohaliku omavalitsuse tasandil haridussektoris. Seal oli põhikaalukauss see: ühel pool oli aeg, kas me suudame koolikeskkonna kujundada tänapäevaseks, ära remontida, ja teisel pool oli alati see, kui palju see lõpuks riigile ja avalikule sektorile, maksumaksjale maksma läheb. Toona me valisime selle, et astuda kiirem samm koolikeskkonna kujundamisel. Nii et tõesti, Martin Helme on minu meelest väga tõsist tööd avaliku ja erasektori koostööprojektidega teinud, riigihalduse minister Jaak Aab on siia väga tõsiselt kaasatud. Nii et jah, selles mõttes on teil õigus – suur teema. Rahapesu, mida te mainisite. Mul on olnud kohtumisi Ameerika Ühendriikides sellel teemal, mul on plaanis neid teha ka Skandinaavias. See on meile väga tõsine teema. Ühelt poolt, ma arvan, tuleb see kõik jätta seljataha, aga need väga rasked õppetunnid teadmiseks võtta ja minna edasi. Me näeme täna seda, et ikkagi Eesti pangandussektoris on pilt oluliselt paranenud, ja see on positiivne. Siin on ka teine kaalukauss, kui tuua jälle see rahandusministri aspekt sisse. Ta on öelnud seda, et aga me ei saa minna ka teise äärmusesse, nii et me hakkame näiteks ettevõtlust pärssima. Selles mõttes on teil õigus. Te pahandate tuulikute pärast. Ma olen tuulikute kohta vastanud, ma olen ise ka kohtunud, muide, härrade Sõnajalgadega. Nii et võite ka – ma ei tea, kas te süüdistate või mitte – mind süüdistada selles, et ma olen seda teinud ise eelmise valitsuse ajal ja selle valitsuse ajal. Ja tulebki ära lahendada see küsimus. Keskkonnaeesmärgid meil on, julgeolekuküsimused meil on ja vaidlused erasektoriga on. Loomulikult tuleb leida häid lahendusi. Ja ärge pahandage, et poliitik käib raadiosaates. Ju teie käite ka esinemas erinevates raadiosaadetes. Ikka tahetakse välja öelda oma põhimõtteid, mille eest seistakse. Ega see halb asi ei ole. Nüüd rahvusvaheline õigus. Mina ütlesin nii, et rahvusvaheline õigus reguleerib riikide ja teiste rahvusvaheliste subjektide, näiteks rahvusvaheliste organisatsioonide käitumist rahvusvaheliste lepingute, rahvusvaheliste kohtute ja rahvusvahelise tavaõiguse abil.

12:12 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Taavi Rõivas, palun!

12:12 Taavi Rõivas

Aitäh! Kui järgmise põlvkonna Jaak Valge või mõni muu ajaloolane loeb tänast stenogrammi ja teie tänaseid vastuseid, mõnekümne aasta pärast, siis on üsna võimalik, et tal lähebaju kärssama, sellepärast et väga raske on tõenäoliselt siis, ajaloolises perspektiivis, leida seost küsimuse ja vastuse vahel. Aga olgu sellega, nagu on. Muretseme tänase päeva pärast ka.

Te ütlesite, et te vaatate tõsiselt teede ehitusele. Ma soovitaks veel tõsisemalt vaadata, sest seni on – vaatamata sellele, et eelarve on tervikuna suures miinuses – teede investeeringud ainult vähenenud. Ei ole sinna mitte midagi juurde tulnud, ainult on vähenenud aasta-aastalt. Võib-olla tuleks ikkagi veel tõsisemalt vaadata. Aga olgu sellega, kuidas on.

Minu küsimus on ajendatud ikkagi kujunenud olukorrast ja Riina Sikkuti esimesest küsimusest. Ja see on: mis täpsemalt muutus, et teil tekkis usaldus Mart Järviku vastu, sellesama Mart Järviku vastu, keda te veel paar nädalat tagasi ei usaldanud? Või on siis niimoodi, et teil on reostaat ja te saate seda liigutada nii, et ministrina ei usalda, aga vaat, Maaelu Edendamise Sihtasutuse nõukogu, see on piisavalt väheoluline, seal võib usaldada küll? Kus see reostaat teil täpsemalt praegu Mart Järviku suhtes on ja mis õigupärast muutus, et nüüd ta sobib küll sinna ametisse?

12:14 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile, hea küsija! Minu meelest on see taas kord väga huvitav ja selline ühel poolt olevikus olev küsimus, aga teiselt poolt just tulevikku vaatav küsimus. Neid debatte on minu meelest alati siin auväärt Riigikogu liikmetega väga meeldiv pidada, austatud Taavi Rõivas. Te tunnete muret, ma saan aru, Jaak Valge mantlipärijate või tema valdkonnas tulevikus töötavate spetsialistide, professorite töö pärast, et

kuidas nad loevad tänast stenogrammi. Ma kohe esimese mõttena mõtlesin, et ma alati pean oluliseks, et me võimalikult palju inimsuhtlusega suudaksime tegelda. Aga, austatud Taavi Rõivas, kindlasti kratid tulevad siin appi, kindlasti kratid. Me peame pingutama, et tehisintellekt veel võimsamalt, eks ju, meie igapäevaelu aitaks. Kust me teame, kuidas ta 20–30 aasta pärast aitab? Vaatame. See on päris huvitav muidugi, mis ta sellest stenogrammist siis välja selekteerib ja mis ta välja ei selekteeri, et kes räägib aiast ja kes räägib aiaaugust. Aga ärge sellepärast muretsge.

Teie teine väide oli see, mis teil on kogu aeg südamel, need teede investeeringud. Ma olen teile ka vastanud siin ju mõni päev tagasi seoses Rail Balticuga, et me teeme väga suuri ja põhimõttelisi investeeringuid riigis ja läheme sellega edasi. Te olete tundnud muret kaherealiste teede pärast. Proovime selle uuesti üle käia. Te ütlete, et midagi ei ole muutunud. Väga põhimõtteline muutus on aastal 2020 toimunud. Majandus- ja taristuminister ütleb, et see on tema tõsisel fookuses tegelikult. Jah, see siin Tallinna kesklinnas võib-olla, kus teie sõidate – ma ei tea, kui võimsa autoga –, ei paista igapäevaselt silma, aga maapiirkondades küll – kruusateed. Kruusateede kõvakatte alla viimine on hästi oluline prioriteet. Me näeme seda, kuidas just Taavi Aasa eestvedamisel on siia antud juurde väga palju vahendeid, 10 miljonit. Tänapäevane reegel ütleb, et kruusatee ühekilomeetrise lõigu kõvakatte alla viimine – see on nüüd kirvereegel – on umbes 100 000 eurot. Võiks öelda lühidalt, et 100–150 kilomeetrit on ikka päris suur samm edasi sellel aastal.

Nüüd uued projektid. Taavi Aas on teinud seda, et reaalselt on riigieelarvest sellel aastal ju pandud [raha], et edasi minna 2 + 2 teede ehitustega, et hakata neid projekteerima. Nagu te ise olete öelnud, aastaid pole neid tehtud. Näete, see on tõsiselt kätte võetud. Eks selles ole teie sellist tähelepanu ka, ma arvan, et see on eelarves sees. Nii et te võite ka endale heas mõttes öelda: õige tegu! Nii et väga paljud asjad ja need on olulised asjad.

Te küsite härra Järviku kohta. Nagu ma ütlesin, see oli valitsustasandil. See otsus on rahandusministri otsus ja ma ei ole kuidagi, ütleme, tema usaldusväärsust seadnud kahtluse alla MES-i nõukogu liikmena.

12:17 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. 12:17 Nimetamiskomitee

12:17 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsib Kaja Kallas ja vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

12:17 Kaja Kallas

Aitäh! Härra Jüri Ratas! 19. jaanuaril 2017. aastal moodustas teie eelmine valitsus riigiettevõtete nõukogude nimetamise komitee. Te tõite toona valitsuse pressikonverentsil selle välja kui valitsuse ühe olulisema otsuse. Ma tsiteerin teie toonaseid sõnu: "Mõte on see, et me suudame teha riigi äriühingud, riigi ettevõtted, mida on täna meil 31 Eesti riigis, nende juhtimise läbipaistvamaks, professionaalsemaks läbi nõukogude, aga ka nende nõukogude liikmete nimetamise selgeks." Nüüd aga teame, et see nimetamiskomitee on politiseeritud ja teie valitsuse rahandusminister Martin Helme isegi ei varja, et see ongi selle valitsuse eesmärk, selle nimetamiskomitee politiseerimine, sest valitsusel peab olema poliitiline kontroll riigi äriühingute tegevuse üle.

Nüüd minu küsimus: kas teie isiklik seisukoht on kahe aasta jooksul nii palju muutunud, et aastal 2017 oli vaja professionaalsust, läbipaistvust nii selle nimetamiskomitee kui ka riigile kuuluvate äriühingute nõukogudes, aga nüüd te nõustute sellega, et ei, sellist professionaalsust ja läbipaistvust seal vaja ei ole, nimetamiskomitee läheb parteiliikmete sponsorite kontrolli alla?

12:19 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! No te saate ju aru, et te nüüd mitte ainult poliitiliselt, vaid ka sisuselt puudutate väga tõsiselt teemat. Mulle tundub, et selles mõttes me oleme küll vist teiega ühel pool joont, et kui võtta kogu see protsess, mis oli enne 2016. aasta novembrit, kui oli valitsuse vahetus, siis mis siin salata, eks me ju teame väga hästi, et need riigiettevõtete nõukogude liikmed tulid suuresti erakonnakontoritest. Mõned väidavad – mina ei olnud selles valitsuses –, et need oli peasekretäride kokkulepped. Kahjuks tuleb

öelda, et on ka tõsiseid kahtlusi väga suurte riigiettevõtete, nende nõukogude ja nende juhatuste aadressil. Seda me teame. Ja ma ütlen, et kahjuks. Minu meelest võttis uus valitsusliit tõesti väga tugevalt käsile selle, et seda muuta ja et peasekretärid läheksid ära. Miks ma ütlen, et me oleme teiega ühel pool joont? Te teate ju ise, et seda protsessi ikka väga jõuliselt 17 aastat kureeris Reformierakond. Seda oli vaja muuta. Teie tsitaat oli 2017. aasta kohta. Ma võtan Rahandusministeeriumi pressiteate 23. veebruarist 2017: "Nimetamiskomitee põhitöö on leida riigi äriühingute nõukogudesse liikmed, kes suudavad töötada meeskonnana ja kaitsta riigi kui omaniku huve. Soovin neile selles edu." Ütles seda toonane rahandusminister Sven Sester.

Ma tahan öelda sellele nimetamiskomitee koosseisule, kes just lõpetab, et nad on teinud väga head tööd, siiralt ütlen, head tööd. Ka rahandusminister tõi selle välja, kui me valitsusega seda teemat arutasime, et on näha, et riigiettevõtete majanduslikud tulemused üldjoontes on läinud paremaks. Ma ei saa öelda, et see on ainult tänu nimetamiskomiteele ja nõukogu liikmetele, aga see on seal üks osi. Nii et ma arvan, et sellest, et seda suunda hoida, et mitte seda viia tagasi partei peasekretäri tasandile, ma kindlasti lähtun.

On öeldud ju ka väga selgelt, mis tingimustele see nimetamiskomitee liige peab vastama. Ta peab olema tunnustatud ettevõtetus- ja juhtimiseksperit, kellel on pikaajaline rahvusvaheline juhtimiskogemus ning laitmatu eri- ja ärialane maine. Teiseks, ta ei ole olnud nimetamiskomitee liige eelmiste aastate vältel. Kolmandaks, ta ei oma sisulist huvide konflikti riigi osalusega äriühingutes. Neljandaks, ta kohustub hoidma konfidentsiaalsena nimetamiskomitee töös talle teatavaks saavat ärisaladust ja isikuandmeid. Viiendaks, ta on esitanud valdkonna eest vastutavale ministrile huvide deklaratsiooni korruptsioonivastase seaduse tähenduses. Sellest tulebki lähtuda. Kindlasti me ei politiseeri nimetamiskomiteed tagasi peasekretäri tasemele. Täiesti välistatud, täiesti välistatud.

12:22 Esimees Henn Põlluaas

Kaja Kallas, täpsustav küsimus, palun!

12:22 Kaja Kallas

Aitäh! Vastust küll ei saanud selle kohta, et teie isiklik seisukoht on muutunud. Kui peasekretäri tasemele te seda tagasi ei vii, siis ma saan aru, et see on nüüd erakonnajuhtide tasemel, nemad seda otsustavad.

Aga ma küsin nii. Kui eesmärk on, nii nagu rahandusminister ütleb – keda, te ka siin enne ütlesite, te täiesti usaldate –, selle nimetamiskomitee eesmärk on politiseerida neid äriühinguid ja saada oma inimesed sinna, ning te ütlesite, et ka laitmatu mainega inimesed, siis laitmatu maine võib-olla Keskerakonna seisukohast on siis, kui inimene on kriminaalkorras karistatud, aga ma arvan, et üldsus nii ei arva, et kriminaalkorras karistatud inimesed on laitmatu mainega. Ma küsin niimoodi. Teie seisukoht on muutunud. Miks üldse see nimetamiskomitee? Kui teil on soov panna erakondlikud inimesed nendesse riigi äriühingute nõukogudesse, siis miks te seda otse ei tee, miks te selle nimetamiskomitee mängu üldse mängite?

12:23 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Ma tõesti väga vabandan, austatud Riigikogu liige, teie ees, aga ma ei lase endale neid sõnu suhu panna. Ma ei ole kuskil väitnud, et ma toetan äriühingute politiseerimist, mida te ütlesite. Ma ei ole kuskil ka väitnud seda, mida te ütlesite. Ma ei tea, et kriminaalid võivad olla nimetamiskomitee liikmed. Ma saan tegelikult ju aru, kellele te vihjate. Minu teada see karistus on kantud, juba ammu. Küsimus on selles, kas need inimesed ei tohi siis ühel hetkel tagasi tulla. (Hääl saalist.) Väga keeruline. Teiselt poolt tuleb alati vaadata, mida need inimesed on juhtinud. Nad on juhtinud – minu meelest enamikus on juhtinud – suuri ettevõtteid, sh rahvusvahelisi ettevõtteid, väga keerulistes valdkondades tegutsevaid ettevõtteid. Teie küsimus oli see, miks siis me üldse seda teeme, miks me ei lähe tagasi sellele, ma ei tea, Reformierakonna-aegsele põhimõttele, et peasekretärid nimetavad sinna oma inimesi. Sellepärast ei lähe, et oli väga palju probleemseid kaasusi. (Hääl saalist.) Ma püüdsin seda vältida esimese küsimuse vastuses, te nagu tahate tuua selle jõuliselt lauale. Kas või seesama Tallinna Sadama näide. Väga halb näide, andke andeks, aga väga halb näide. Ma arvan, et see oli väga probleemne näide. Täpselt nii ongi, et ka see oli ju toona üks tõuge selleks, et muuta seda nimetamissüsteemi.

Ma ei tea, kelle tõttu te nüüd ütlete, et on politiseerimine. Eelmises nimetamiskomitees oli Eesti Tööandjate Keskliidu esindaja, uues on ta olemas, Toomas Tamsar on sinna nimetatud.

Rahandusministri ettepanekul on Argo Luude nimetatud, majandus- ja taristuministri ettepanekul Kaido Padar ja justiitsministri ettepanekul Reet Roos. Minu teada, ma ei ole kontrollinud, aga minu teada vähemalt kaks nendest ei kuulu ühtegi erakonda. Teie väide on see, et kuna nendest kaks kuuluvad erakonda, siis nüüd see politiseeritakse. Nagu ma ütlesin, on teatud nõuded nimetamiskomitee liikmetele, ja see ei ole ju kuidagi olnud välistav nõue, kui kellelgi on erakondlik kuuluvus. Ma arvan, et iga inimene, kui ta läheb sellist tööd tegema, kus on väga kõrged nõuded, siis ta isiklikud emotsioonid jätab alati ukse taha, jätab alati seljataha. Eesti elus on viimase 20 aasta jooksul olnud näiteid ju küll, kui on tulnud kõrgetele kohtadele kohtusüsteemis endisi erakondlasi või keegi oli erakondlane ja jättis parteipileti maha. Kas me siis ütleme, et näed, nüüd kohus muutus, ma ei tea, kollast värvi? Nii ei saa öelda. Vastupidi, ma ütlen, et kindlasti nad peavad jälgima seda, et mingit politiseerimist äriühingutes ei toimuks. Sinna valitakse, nõukogudesse, parimad inimesed, oma ala eksperdid.

12:26 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh! Sellel teemal on võimalik veel esitada ... Vabandust, kas Kert Kingol on protseduuriline küsimus? Palun!

12:26 Kert Kingo

Ma tahtsin küsida, et siin see nädal on iga päev näha ja hetkel oli ka märgata seda, kuidas Riigikogu liige segab oma koha peal istudes valjuhäälselt rääkides või ringi jalutades ettekandjat, küsimusele vastajat või saalis istujat, kes soovib kuulata. Kas see on Riigikogu liikme tegevusena aktsepteeritav või lubatud?

12:27 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh küsimuse eest! Loomulikult, Riigikogu saalis me kõik peaksime hoidma korda ja mitte omavahel kõnelema, kui see võiks Riigikogu kaasliikmeid või ministreid vastamisel segada. See on tõesti viisakuse küsimus. Aga läheme küsimustega edasi. Palun, Jürgen Ligi!

12:27 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Ratas! Ma tuletan meelde, et ametinimetuse järgi olete te peaminister. Te ei saa neljandat aastat ratsutada selle ühe üksiknäite peal, selle peal, et te näitate näpuga eelkäijatele ja levitate lihtsalt kuulujutte. See oli tegelikult ju häbematus, kuidas te praegu vastasite Kaja Kallasele. Ma võin teile öelda, et Riigikogu liikmetega ei ole ettevõtete nõukogudes probleeme olnud. Küll aga see praktika tõepoolest lõpetati 2016. ära. Oli kokkulepe, hea küll, ärme siis nii teeme. Te ise juhite erakonda, kes on kriminaalkaristatud kas üks või kaks korda. Eile mõisteti süüdi üks teie erakonna fraktsiooni liikmeid. Aga te ei saa ikka sellest üle, mingisugust aastatetagust üksiknäidet esitate kui mingit suurt reeglit ja nagu suurt isiklikku võitu. Tallinna Sadamas oligi halvasti, aga mitte Riigikogu liikmetega, tuletan meelde. Küsimus on mul siiski samas suunas. Proovige küsimusele vastata. Oli mudel, et Riigikogu mandaadiga inimesed tohivad kuuluda nõukokku. See muudeti ära. Ei ole kunagi olnud nii, et peasekretärid määravad. Võib-olla teil peasekretär määrab, aga see on kuulujutt, et peasekretär määrab. Ärge selliseid jutte levitage. Ministrid määrasid Riigikogu liikmeid, see lõpetati ära. Suured sõnad sinna juurde, nimetamiskomitee sinna juurde. Aga nüüd on juhtunud ju tagasipööre. Teie oma rahandusminister kiidab, et tegelikult tuleb parteiline juhtimine tagasi tuua, nimetades seda küll ministri juhtimiseks, aga sellegipoolest ...

12:29 Esimees Henn Pöllumaas

Palun küsimust!

12:29 Jürgen Ligi

... poliitiline kontroll sellisel personaalsel moel nimetamiskomitee kaudu on tagasi toodud. Palun põhjendage seda sisuliselt! Miks? Selle ühe liikme puhul ...

12:30 Esimees Henn Pöllumaas

Jürgen Ligi, aeg on läbi.

12:30 Jürgen Ligi

... ei saa rääkida laitmatust mainest. Palun, miks?

12:30 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile, härra Ligi! Ma arvan, et ma ei lähe selle teie küsimuse sissejuhatava poole juurde, kus te tõite sisse nii Keskerakonna kui ka Riigikogu liikme Kalev Kallo. Eks kohus teeb oma tööd ja meil on Eestis kolm kohtuastet. Ma arvan – kui ma sain õigesti teist aru, tihtilugu on nii, et teie ei mõista mind ja minul on teid raske mõista, aga ma püüan tõesti parima anda praegu –, et teie mure on täna see, et on olnud väide, et riik peaks kuidagi tihedamalt hoidma kontakti või hoidma paremat kontakti riigiettevõtete nõukogude liikmetega. Te nagu pahandate selle üle ja te kardate, et toimub, ma ei tea, politiseerimine või poliitiline sekkumine. Nagu ma ütlesin, loomulikult politiseerimist toimuda ei saa ja seda me ei toeta ka tänases valitsuses. Küll aga me peame lähtuma riigivaraseadusest. Riigivaraseaduse § 80 lõike 1 punkt 2 seab riigi osalusega äriühingu nõukogu liikmele nõude, et ta peab olema võimeline tegutsema temalt oodatava hoolsusega, lähtudes äriühingu eesmärkidest ja huvidest, tagades riigi kui aktsionäri, osaniku huvide tõhusa kaitse. Seda ma küll tahan öelda, et ma ei arva, et riigiettevõtte nõukogul ja, ütleme, üldkoosolekul näiteks, ministri tasemel, ei tohiks mingit kontakti olla või nad peaksid olema, ma ei tea, oma tegevustes lahutatud. Vastupidi, ma arvan, see peaks olema toetav tegevus, see peaks olema läbiräägitav tegevus. Kindlasti me ju saame sellest aru, et on teatud riigiettevõtteid, kus lisaks ärilisele kasumi teenimisele on väga palju ka neid teenuseid, mida see ettevõtte peab Eestis pakkuma ja mis ei ole kasumlikud ning mis sageli on ka doteeritavad.

12:32 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. 12:32 Koolidirektorite valimine ametikohale

12:32 Esimees Henn Põlluaas

Läheme edasi kolmanda küsimuse juurde, mille esitab Katri Raik. Talle vastab haridus- ja teadusminister Mailis Reps. Palun!

12:32 Katri Raik

Hea eesistuja! Lugupeetud minister! Sellel kooliaastal on vähemalt kolm koolidirektorit (Viimsis, Tõstamaal, Kiviõlis) keset kooliaastat oma töö kaotanud, sest niimoodi on koolipidaja otsustanud. Möödunud parlamendihooaja sügisel oli korra kultuurikomisjonis ja ka siin suures saalis arutelul see, kas mitte täiendada koolidirektorite valimise korda, lisada koolidirektori valimise komisjoni võimalikult objektiivne esindaja ehk riigi esindaja. Toonase suure saali ega teie toetust selline ettepanek ei leidnud. Mis on peale neid kolme juhtumit teie seisukoht? Kas koolidirektorite valimise kord Eestis nõuaks täiendamist ja kas koolidirektorite atesteerimise kord nõuaks täiendamist, selleks et koolidirektorid võimalikult vähe sõltuksid kohalikust poliitikast?

12:34 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Aitäh väga hea teemapüstituse eest! Eks koolidirektori ja koolijuhi teema ole olnud nii selles, eelmises kui ka eelnevates Riigikogudes arutlusel. Kui lubate, siis ma kõigepealt soovin teile kõigile tagantjärele ilusat uue hooaja algust! Meil on ju esimene infotund sellel, 2020. aastal. Nüüd koolidirektorite teema. Me oleme seda tõepoolest jah siin Riigikogu saalis arutanud. Siin on olnud eelnõusid nii selles kui ka eelmises koosseisus, aga on olnud ka kultuurikomisjonis lihtsalt teemapõhiseid arutlusi. Väga teravalt tuli see teema üles ju eelmise aasta suvel. Suve jooksul oli kolm juhtumit ehk kaasust, eriti juulikuus, kui minu meelest peaaegu et igal seltskondlikul üritusel arutati ühte või teist koolijuhiteemat. Eile me üle poolteise tunni arutasime ka koolijuhtide esindajatega, millised oleksid need võimalused kõigepealt kehtiva seaduse järgi. Kehtiva põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi peab olema avalik konkurss. On öeldud, millised esindajad seal [komisjonis] peavad olema. Kui on teatud signaalid või kaebused, on sellele alati väga suurt tähelepanu pööratud. Riigikoolide puhul on ka see öeldud, kuidas me seda täidame. Minu meelest on koolijuhtide valimine, kui on tühi koht, või nagu vanasti, kui töölepingud lõppesid ja viie aasta pärast tehti uus konkurss, üks

aspekt.

Teine teema, mida oleme siin arutanud ja mis selles valguses üles tõuseb, on see, kas peaks olema mingi regulaarne koolijuhtide rotatsioon, mida me nimetame tegelikult karjäärimudeliks. Kui me tõime välja selle nn 360° enesehinnangu ja tagasisidestamise, kus osalevad kogukond, hoolekogu, õpetajaskond ja partnerorganisatsioonid, et tagasiside koolijuhile oleks võimalikult lai, siis üks osa sellest oli, kas me peaksime üles ehitama [mudeli], mis on väga paljudes riikides: kui sa oled väiksemas koolis, siis sa lähed suuremasse, või kui näiteks linnatingimustes võib-olla mõni kool vajab tuge, siis vahetatakse omavahel. Me eile ka arutasime seda, kas võiks olla näiteks 5 + 5 [aastat] ja siis sa mingi rotatsiooni osana lähed sinna või sa saad eeliseid, kui sa lähed vahepeal võib-olla natuke keerulisemasse koolikeskkonda. Need mudelid on kõik valmis. Vabandust, mul lihtsalt ei tulnud hetkel meelde, mida ma olen välistanud. Ma arvan, et ma hetkel olen valmis kõike arutama. Seda ma eile ka väga selgelt väljendasin. Aga hetkel palun vabandust! Ma tulen järgmises vastuses selle juurde tagasi.

12:37 Esimees Henn Põlluaas

Katri Raigil ongi võimalus esitada täpsustav küsimus. Palun!

12:37 Katri Raik

Aitäh! Ma küsin ühe konkreetse koolijuhi ja kooli kohta. Ma arvan, et minister on nõus, et Kiviõli 1. Keskkooli ümber toimuv on üks viimase paarikümne aasta suuremaid haridusavalikkust, aga ka kogu ühiskonda haaranud arutelusid koolijuhi positsiooni üle, ka selle üle, kuivõrd ja kuidas saab kogukond mõjutada koolidirektori ametis püsimist või mittepüsimist. Kasutan väga teadlikult sõnu "vallavõimu vägivald" selle kohta, mis Kiviõlis praegu toimub. Te olete haridusministrina olnud selles küsimuses täiesti tasa. Aga andke kogenud ministri ja kogenud poliitikuna nõu, mida kogukond, Lüganuse valla inimesed, õpetajad, lapsevanemad – valdavas osas nad soovivad direktor Heidi Uustalu koolidirektorina jätkamist – võiksid praeguses olukorras teha?

12:38 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Kõigepealt vabandust, et vastus katkes, ma ei vaadanud nii täpselt sekundeid. Millised on meie võimalused koolijuhtide teemaga edasi minna? Üks võimalus on olnud see arutelu – kui ma ei eksi autoritega, Jürgen on selles väga täpne, minu meelest Jürgen Ligi oli üks selle algatajaid –, kas võiks olla mingi regulaarne atesteerimine või oleksid päris töölepingud sellise ajalise mõõtmega, et vahepeal toimub vahehindamine. Selle viieaastase töölepinguga ju nii oli. Kas see tähendab lihtsalt karjäärimudeli teatud etappe? Igal juhul on vaja koolijuhi kompetentsi juurde tulla. Seekord me räägime sellest, justkui vald kiusab kooli ja koolirahvas on sellepärast mures. (Ma jõuan kohe ministri seisukohani.) Aga loetud kuud tagasi oli täpselt vastupidine seisukoht, kui kogukond soovis koolijuhti vahetada ja vald justkui toetas koolijuhti. Neid kaasuseid mina ei oska hinnata, et mis on suurem probleem kui teine. Võib-olla oleneb see kogukonna suurusest või meedia tähelepanust, aga iga üksikjuhtum on äärmiselt kahetsusväärne ja põhjus on väga tõsine. Koolijuht loob ju kooli haridusliku sisu, ta väga tugevalt mõjutab seda, mis ja kuidas selles koolis toimub. Me ise oleme igal pool ju ka välja öelnud, et on need õpetajate valikud või on need õppesuunad – me anname koolidele väga suure autonoomia. See ongi meie hariduse tohtu eelis väga paljude, kümnete riikide ees. Koolikogukonna ja eriti just selle liidri, koolijuhi ja võib-olla koolijuhtide meeskonna, kes seal on, õppealajuhatajad, arendusjuhid, selle meeskonna kujundada on koolikultuur. Nii et koolijuhil on väga suur roll. Igal juhul me peame seda teemat vaatama nii selles võtmes, kus koolijuht tunneb, et teda kogukond toetab, aga näiteks vallaga või linnaga on teatud erimeelsusi, või siis on teistpidi, võib-olla koolijuht eri põhjustel ei mõista, et kogukond teda sellisel kujul enam ei toeta.

Kehtiva seaduse järgi – minister ministriks, aga ka Haridus- ja Teadusministeerium ei ole võib-olla vastanud kõikidele küsimustele nii, nagu vastust oodatakse – on põhimõtteliselt aastaid tagasi võetud seisukoht, et see on kohaliku kogukonna ehk kohaliku omavalitsuse ja direktori suhe, nii nagu direktor on otsustaja oma õpetajaskonna üle. Kui me soovime seda muuta, siis on meil vaja muuta seadust nii kohaliku omavalitsuse [korralduse] seaduse võtmes kui ka PGS-i võtmes. On tõepoolest olnud üks võimalus valida, näiteks gümnaasiumiastmes võib-olla ongi lepinguline suhe hoopis riigiga, võib-olla on see teistmoodi. Aga kehtiva seaduse järgi on ministril võimalus minna järelevalvega sisse ja seda me oleme ka teinud.

12:41 Esimees Henn Põlluaas

Palun, Urmas Kruuse!

12:41 Urmas Kruuse

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus on ajendatud samamoodi sellest Kiviõli juhtumist, aga on võib-olla hoopis teises kontekstis. Vähemalt minule teadaoleva avaliku informatsiooni põhjal – teie võib-olla olete täpsemalt informeeritud – on jäänud mulje, et selle tüli põhjus oli seotud sellega, et koolidirektor oli lubanud ühel erakondlikul rakukesel pidada kooli ruumides koosolekut. Väga paljudes piirkondades ja kogukondades on koolid kultuurikeskused, ühiskondliku kogunemise kohad. See tähendab, et sõltumata sellest, milline on su maailmavaade, kas sa armastad loomi, koeri, kasse, mida iganes, on võimalik mittetulundusühingutel ja aktiivsetel inimestel seal koguneda. Kas see on nüüd muutumas valdavaks ka teie pilgu läbi? Ja kuidas teie annate hinnangu, kui ajendiks oli see, et peeti koosolekut? Ma olen nõus sellega siis, kui tehakse erandeid ja lubatakse ühtedel pidada ja teistel ei lubata, aga kahjuks ma puutusin ka kohalike omavalitsuste valimiste ajal kokku sellega, kui teatud valdades, piirkondades, üritati teha ka koolis debatte gümnaasiumiõpilastele, lähtuvalt sellest, et nad olid jõudnud kohalikul tasandil valimisikka, aga koolidirektorid ei julgenud neid korraldada, nad viitasid sellele, et ministeerium on kategooriliselt selle keelanud. Ma tahaks, austatud minister, aru saada, mis on teie seisukoht ja sõnum direktoritele. Kas tõepoolest sellised võrdselt printsiibilt käsitletud debatil ja rahvakoosolekud on nüüd koolides keelatud?

12:43 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Suur tänu suurepärase küsimuse eest, väga nüansirikka küsimuse eest! Palun vabandust, kahjuks on mul vaid kolm minutit, hea meelega debateeriks selle üle ka edaspidi. Ma usun, et kultuurikomisjon näiteks võiks selle tõsiselt ette võtta, võib-olla mõni teine komisjon veel. Kui lubate, astun erakondade teemast ühe sammu välja. Meil on olnud üsna hiljuti, viimaste kuude jooksul juhtumeid, kui on tulnud signaale ühe või teise sotsiaalse rühmituse, näiteks Facebooki grupi ürituse kohta, mida soovitakse korraldada kooli ruumis, sellepärast et seal on suur aula, aga seal väga selgelt arutatakse näiteks mõnda teooriat, mida meie haridussüsteem või ka näiteks teadussüsteem ei toeta. On tekkinud delikaatne olukord. See justkui on peale tunde, see algab näiteks kella kolmest, nagu oli ühe juhtumi puhul, ajal, kui lapsed osalt, näiteks gümnaasiumivanuses lapsed, olid veel koolis. See võib olla selgelt üritus, mis ei ole otseselt koolile suunatud, aga tegeleb näiteks mõne sellise teooriaga, mida me haridussüsteemis üldiselt ei toeta. Küsiti ministeeriumi arvamust, kas on võimalik keelduda. Me tegelesime sellega üsna põhjalikult ja ütleme, et täna on see koolijuhi otsustada. Nii ma vastaks ka siin. See on igal juhul koolijuhi otsustada, milliseid üritusi ta teeb.

On olemas eetikakokkulepe aktiivse valimisperioodi jaoks. Õiguskantsleri ja õpilaste esindajad ning Haridus- ja Teadusministeeriumi esindajad leppisid kokku sellise raamistikuga, see on väga pehme kokkulepe aktiivse valimisperioodi jaoks. Nagu me teame, hetkel ei ole aktiivset valimisperioodi. Kogu vahepealne aeg on kooli otsustada. Aga kas see vajaks kuidagi täpsemat abi? Minu poole on pöördunud just koolijuhid, mitte antud juhul proua Uustalu, kes saab väga hästi oma otsustega ise hakkama, aga on – ma usun, et te mõistate – väga aktiivseid rühmitusi teemal, kes mida tohib juua, kes mida ei tohi juua, mis tervendab ja mis ei tervenda. Kui selline üritus toimub kooli ruumis suhteliselt aktiivsel ajal, kas koolijuhil on õigus keelduda, kui see on näiteks avalikult välja kuulutatud rendipinnana ja on avalik aeg? Tõesti, koolijuhid on palunud suuniseid. Meie oleme hetkel öelnud, et seadusandlikku raami meil ei ole. Aga ma usun, hea küsija, et te nendite, veel kord, et poliitiliselt mingeid piiranguid ei ole, välja arvatud aktiivsel valimisperioodil, kui me ei ütle, et ei tohi teha poliitilisi üritusi, vaid ütleme, et see peaks olema avaliku debatina kõigile võrdsetel alustel, kus kõik saaksid oma platvormi tutvustada. Kõikidel muudel aegadel meil riiklik regulatsioon sellisel kujul puudub.

12:46 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

12:46 Esimees Henn Põlluaas

Läheme järgmise küsimuse juurde, järjekorras nr 4. Küsimuse esitaja on Taavi Rõivas ja vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

12:46 Taavi Rõivas

Aitäh! Hea peaminister! Mõne päeva eest oli uudistes, et perearstikriis on jõudnud täiesti uuele tasemele. Nimelt ei suutnud Sotsiaalministeerium ja tema haldusala Haapsalusse ehk maakonnakeskusesse leida uut perearsti. Öeldi, et lahendus on nüüd see, et patsiendid peavad edaspidi hakkama arstiga ühendust pidama videosilla teel. Kommentaarides – ma küll ei näinud kommenteerimas ühtegi valitsuse liiget, vaid valitsust esindasid ainult ametnikud – öeldi muu hulgas seda, et selline võibki tulevik olla, et enam ei leitagi isegi linnadesse perearste. Konkreetselt nimetati linnadena, mis võivad veel jääda perspektiivis ilma arstideta, Pärnut, Valgat ja Viljandit. Ma väga loodan, et see ei olnud kuidagi naljaviluks või ähvarduseks tehtud avaldus, sellepärast et esmatasandi arstiabi kättesaadavusest sõltub otseselt rahva tervis, ja kui selle kättesaadavusega on tõsiseid probleeme, eriti veel maakonnakeskustes, siis on olukord ikkagi väga tõsine. Kuivõrd ei õnnestunud tõesti näha sedavõrd olulisel teemal kõnelemas ei sotsiaalministrit ega ühtegi teist valitsuse liiget, siis ma kasutaks võimalust ja küsiks, milline on valitsuse seisukoht ja mida konkreetselt te kavatsete teha, et perearstikriisi lahendada.

12:48 Peaminister Jüri Ratas

Suur tänu, hea küsija! Ma arvan, et see on väga tõsine küsimus. Olgu alustuseks öeldud, et see väljapakutud mõte videosillast, kus ühel pool kaamerat on doktor ja teisel pool patsient, minu jaoks küll kindlasti mingisugune alternatiiv ei ole. See võib olla üks võimalus hetkedel, kui perearst ei tööta, et siis selline võimalus luuakse, aga loomulikult, nagu te väga õigesti ütlesite oma küsimuses, maakonnakeskustes, aga mitte ainult, me peame kindlasti tagama selle, et võimalikult palju konkursse esmatasandi arstiabis õnnestuks.

Esmatasandi arstide olemasolu ja konkursside õnnestumine ei ole kahjuks ju ainult mitte viimase aja küsimus, vaid see teema on väga pikalt üleval olnud. On olnud küll neid aegu, kui on olnud 40 konkurssi, mis ei toonud tulemust. Selles mõttes on see mure minu meelest igati õigustatud. Ma olen ka selle väitega nõus, et perearstid teevad oma tööd hästi, väga pühendunult. Seda näitas ka märgiliselt, ma arvan, viimase aasta arsti valimine. See arst tuli just Tallinnast ja Tartust väljastpoolt, Lääne-Virumaalt Väike-Maarjast, ja ta on perearst. Nii et kui te küsite, mis minu positsioon on, siis ma arvan, et jah, videosild ei saa olla reaalne lahendus esmatasandi arstiabi pakkumisel. Ja on olnud neid konkursse, on olnud ju hetki, kui näiteks Valgas on konkurss korduvalt ebaõnnestunud. Nii et eks sellega tuleb pidevalt tegeleda. Muidugi, see on suur väljakutse, väga suur väljakutse. Siin [ei saa] öelda ühtset retsepti, et homme on kogu esmatasandi arstiabi pakkumine igal pool arsti näol olemas, nimistud formeeritud. Loomulikult, see on igapäevane töö, sellega tegelevad Sotsiaalministeerium ja minister.

12:50 Esimees Henn Põlluaas

Taavi Rõivas, täpsustav küsimus, palun!

12:50 Taavi Rõivas

Aitäh! Seda tuleb võtta ilmselt omamoodi komplimendina, et peale seda, kui te olete enam kui kolm aastat juba peaminister olnud, meeldib teile ikka ja jälle rääkida sellest 17 aasta kogemusest. Tõepoolest, see oligi valdavalt väga hea aeg, sest asjad tõesti liikusid ja ka probleemidele leiti lahendusi. Toona näiteks oli üks ideid, mis kasutusele võeti, lähtetoetus. Algul oli see Ida-Virumaal, hiljem seda laiendati, see aitas mõned konkreetsed probleemid lahendada. Nüüd on uued probleemid. Ma soovitan, et ka praegu tuleks leida sarnaseid mehhanisme, mis päriselt aitaksid neid arste leida. Minu meelest ei Tanel Kiik ega ka Jüri Ratas ei saa seda lihtsalt kõrvalt vaadata ja ainult lootust avaldada, vaid tuleb ikkagi konkreetseid samme ette võtta.

Osa perearstitöö atraktiivsusest on loomulikult ka nüüdisaegsed töötingimused. Teie nimetatud aasta arst töötab Väike-Maarjas just nimelt ühes sellistest esmatasandi tervisekeskustest, otse peatänavaaäres, mis Euroopa Liidu maksumaksja toel korda tehti. Samas on teada, et kui algul oli plaanis 54 sellist esmatasandi tervisekeskust üle Eesti rajada – see plaan pärineb juba vähemasti seitsme aasta tagusest

või isegi kaheksa aasta tagusest ajast –, siis praeguseks on mulle teadaolevalt vaid üsna väike osa nendest tervisekeskustest valmis. Kas te oleksite valmis meid valgustama, kui mitu 54 tervisekeskusest on praeguseks valmis, kui mitu on töös ja kui mitme valmimisega on veel probleeme? Nagu öeldud, ka töötingimused on oluline osa tervishoiuteenuse kättesaadavuse saavutamisest ja töö atraktiivsusest arsti jaoks.

12:52 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Oleme seda teemat ka sel nädalal mitmeid kordi sotsiaalministriga arutanud. Just esmatasandi arstiabi, ma tean, on sellel aastal sotsiaalministri üks prioriteete, et parandada esmatasandi arstiabi kättesaadavust, seda eeskätt maapiirkondades efektiivsemate toetusmeetmete, paremate toetusmeetmetega. Loomulikult, see on teie õigus küsida täpseid numbreid infotunnis. Sotsiaalministri ütluste kohaselt peaks sellel aastal Sotsiaalministeerium pingutama 15 tervisekeskuse valmimisega. Kui teie küsimus oli hetkel, kui palju kokku on valmis, siis minu teada on neid valmis natukene üle 20. See aasta peaks tulema 15 juurde. See eesmärk, mis te ütlesite, et 54 – jah, on see eesmärk, ligemale 60 sellist tervisekeskust üle Eestimaa.

12:53 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Aivar Sõerd, palun!

12:54 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud peaminister! Ma küsiksik ikkagi natukene konkreetsemalt. See oli see Haapsalu juhtum vist, mis selle küsimuse ajendas, kui rakendati videosilla kaudu arstiteenuse osutamist, mille kohta te ütlesite, et see ei ole aktsepteeritav. Aga paraku on perearstide pensioneerumine süvenev probleem, see jätkub, ja ega Haapsalu juhtum ei pruugi jääda ka viimaseks. Te ütlete küll, et seda asja ei saa aktsepteerida ja te teete midagi, aga mida te siis teete? Tervisekeskus, selle töötingimused – need asjad venivad, investeeringuid üldiselt lükatakse edasi. Aga mida konkreetset te teete või mis on kavas teha selleks, et seda tendentsi, et perearstid pensioneeruvad, kuidagi lahendada?

12:55 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile küsimuse eest! Nii nagu ma vastasin härra Rõivasele, vastan ka teile: see kindlasti minu meelest seda olukorda ei lahenda. Kõige rohkem saab öelda, et see võib olla lühiajaline, väga ajutine lahendus. Mida me teeme? Tuleb leida perearst Haapsalusse. Ongi konkreetne vastus. Minu teada selle nimel ministeerium tegutseb, et see olukord lahendada. Ega olukord hea ei ole, seda ma kuidagi ei väidagi. Aga ma tean seda, et kui rääkida perearstindusest laiemalt, siis ministeerium on rahastamismudelit uuendamas, ja just selle eesmärgiga, mida ma ütlesin ka härra Rõivasele, et toetada perearstikeskusi rohkem keskustest väljaspool, et anda sinna fokuseeringut juurde. See on üks võimalusi. Kindlasti tuleb arutada ka kaugusetasu tõstmise põhimõtet ja selle laiendamise teemat. Need on peamised küsimused. Ma tean, et kui me räägime baasrahastusest näiteks väiksemate nimistute puhul, siis see juba muutus käesoleval aastal võrdsemaks. Väga konkreetset sammud, mida on astutud.

12:56 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. 12:56 Hariduslike erivajadustega laste õppe korraldamine

12:56 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena on küsijaks Helmen Kütt, talle vastab haridus- ja teadusminister Mailis Reps. Palun!

12:56 Helmen Kütt

Suur aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud haridus- ja teadusminister! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus jõustus 1. jaanuaril 2018 ehk on toiminud kaks aastat. Kõige suurem muudatus või üks suuremaid muudatusi

oli see, et kohalikud omavalitsused said õiguse, et nad võivad pidada ja asutada erivajadustega lastele mõeldud koole. Kohustust ei tulnud, et omavalitsused peavad riigilt üle võtma riiklikud koolid, aga läbirääkimistel ministriumiga pakkumised tehti. Samuti oli seaduses sees, et saab määrata sunniraha maksimaalselt 10 000 eurot, kui ei suudeta tagada kõiki vajalikke teenuseid nendele lastele. Hea uudis eelmise aasta lõpus oli, et 15 miljonit täiendavat raha tuli erivajadustega lastele ja nendele koolidele. Kas te oskate anda väikse ülevaate? Sotsiaalkomisjoni liikmetena oleme me mitmeid koole külastanud, olen ka ise käinud Riigikogu liikmena vaatamas neid koole, kus on tavakoolis õppivad ja ka ainult erivajadustega lapsed. Milline see olukord on ja milles te näete probleeme, mida peaks lahendama?

12:58 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Suur tänu väga tõsise teema alati keskmes hoidmise eest! Eks me ju teame, et paljud need muudatused said just arutatud teiega läbi, sest teil on väga pikaajaline kogemus selles valdkonnas. Kuidas me võime kokku võtta? Kokku eraldati ju riigilt kohalikule omavalitsusele antud teemal 23 miljonit, osa sellest sihtotstarbeliselt, osa erivajadustega laste toeks ja üle 3 miljoni oli selline laiem toetus, sai tugiteenuseid välja arendada ja tugevdada.

Oluliselt on muutunud see, et nende tugispetsialistide hulk, kes EHIS-e andmetel koolides täiskohaga töötab, on oluliselt kasvanud. Seal võib olla ka see juures, mida me tagasisidest teame, et vahepealses olukorras, kus ainult õpetajatele tohtis palgaraha kasutada, mitmed eripedagoogid, kes võib-olla olid samal ajal ka näiteks reaalselt logopeedid või tugispetsialistid, olid vormistatud õpetajateks. Nüüd nad saavad siis olla seal, kus nad soovivad. Aga me teame ka, et koolidesse tuli lisatööjõudu. Sellest on hea meel. Kokku, lihtsalt ütlen, on 330 eripedagoogi, 226 koolipsühholoogi, 263 logopeedi ja 369 sotsiaalpedagoogi. Nii et numbrid on ühtepidi ju väga head. Me teame, et kõiki neid ühes asutuses üldjuhul selliselt ei ole, pigem on mõnes kohas rohkem ühe ja mõnes teise tugispetsialisti tuge. Üldine pilt on see, et erikoolid on igal juhul väga vajalikud, erikoole on pigem juurde tulnud, eriti suuremates omavalitsustes, eriti Tallinnas. Ja selliseid erakoole, mis on väga keerulistele või raskematele juhtumitele pühendunud, on juurde tulnud. Teiselt poolt, me ei ole suutnud riigi erikoolides laste arvu kuidagi [muuta], sinna on investeeritud, ma arvan, seal on suurepäraseid spetsialistid, aga kahjuks ka seal kasvu väga ei ole. Suurem hulk lapsi õpib täna tavakoolides. Tavakoolides toe tõhustamine nii, et need noored inimesed tõesti tuge saaksid, lastest rääkimata, sõltub väga paljust. Ma võin kinnitada, et me oleme järelevalves võtnud nüüd kaks aastat järjest suuna, et me käime nendes kohalikes omavalitsustes, kus näiteks numbrid on äärmiselt erinevad. Vabandust jälle, kolm minutit saab kohe täis, ma peaks kiiremini rääkima õppima. Aga ütleme, et näiteks kui EHIS-e andmetel on väga palju tuge vajavaid õpilasi, aga reaalselt rakendatud meetmeid on ülivähe, siis me läheme ja küsime, mis toimub.

13:01 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Helmen Kütt, täpsustav küsimus, palun!

13:01 Helmen Kütt

Suur tänu selle ülevaate eest! Minu teine küsimus puudutab eelkõige alusharidust ja lapsehoiuteenust. Ma olen kuulnud, et kolme ministri vahel on suur arutelu lapsehoiuteenust puudutava reformi – ma julgeks kasutada seda sõna – üle, ka lapsehoiuteenuse pakujatele esitatavate nõuete karmistamise üle. Kas te mõne sõnaga avaksite selle reformi mõtet? Väga paljud erivajadustega lapsed vajavad lapsehoiuteenust just alguses, nende tervislikku seisundit arvestades, võib-olla on vähem nakkusohklik, kui on vähem lapsi nende ümber, võib-olla on vaja personaalset tegevust. Mida see suur plaanitav muudatus võiks endas sisaldada ja kas on kaasatud näiteks ka lastevanemate esindajad nendesse aruteludesse või on need alles tulemas peale seda Sotsiaalministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Siseministeeriumi [arutelu]? Me kõik teame, et rahvastikuministri portfelli kuulub ju praktiliselt kogu perepoliitika ja laste teema, aga erivajadustega lapsed on Sotsiaalministeeriumi alluvuses.

13:02 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Suur tänu! Kõigepealt, kui palju on kaasatud? Need arutelud koolieelse lasteasutuse seaduse ehk KELS-i muutmise ümber nendes töörühmades on minule teadaolevalt olnud vähemalt 2014. aastast. Kui 2016 olid mul Haridus- ja Teadusministeeriumis esimesed kohtumised lasteasutustega, siis nad ütlesid, et nad on üsna väsinud ja nad tahaks teada, kas see eelnõu nüüd tuleb või ei tule. Arutelul on olnud

kogu aeg fookus selle ümber, et ühelt poolt me näeme, et lastehoid on liiga vähe kindlustamas seda, et laps saab – ütleme, et meil on see ootus – kooliks ettevalmistuse, et seal oleks õppekavaline tegevus, oleks kvalifikatsiooniga inimesed kas kutsestandardi võtmes või lausa hariduse võtmes. See teema on olnud kogu aeg laual.

Kõige esimene vastus ja seekord lühikene vastus on see. Sotsiaalministeerium on erivajadustega laste poole pealt algusest peale väga selgelt välja öelnud, et kõik, mis puudutab raskemaid juhtumeid, on eelnõus erandina väljas. See on algusest peale olnud nii, et lastehoid teatud erilistele lastele peab jääma, ja selle on Haridus- ja Teadusministeeriumi spetsialistid endale teadvustanud.

Järgmine küsimus on see, miks seda tehakse. Ma juba ütlesin, et see on selline küsimus, et kui see on hariduse esimene aste, siis kui palju me seda peaksime toetama. Aga me mõistame ka, et laste toetamine vanuses kuni kolm eluaastat ongi veidi paindlikum ja seal ongi sellised üks-ühele-juhtumid. Tihti vormistatakse ennast lastehoiu[asutuse]ks ju teisel põhjusel ehk kohaliku omavalitsuse kompensatsiooni pärast. See armas hoidja on täna lastehoiu pakkujana kirjas ja kui me nüüd hakkaksime ütlema, et see armas hoidja, kes armastab seda last, kellega tal on tohutult hea side, peaks vastama teatud kutsestandardile, siis meil võivad tekkida teatud käärid. Seetõttu me oleme selle väga rahulikult läbi vaadanud.

Teine nüanss, mida ma olen ühe korra siin Riigikogus juba öelnud ja ütlen veel kord üle ning mille puhul ka haridusministeerium on väga ettevaatlik, on see, kui me ühtlustame selle ära järsult. Lastehoiud, eriti munitsipaallastehoiud, on ju tekkinud ka sellel põhjusel, et lasteaia reeglistik teatud juhtudel on väga paindumatu, näiteks teatud korruste suhtes, teatud õueala ruutmeetrite suhtes. Seetõttu on näiteks munitsipaallastehoiud tekkinud lasteaedade juurde, sellepärast et näiteks muidu köögiploki numbrid ei vasta [tingimustele]. Nüüd, kui on lastehoiu osa sinna juurde toodud, siis halduskoormus ja kõik see on jagatud ja see on rahaliselt otstarbekas. Me peame ka seda väga rahulikult vaatama. Nii et ei ole kindlaid otsuseid. Ja kui te küsite, kas on kaasatud, siis minu teada on pigem rohkem kaasatud ja need seltskonnad on olnud väga suured, kui see, et on olnud vähe kaasatud.

13:05 Esimees Henn Põlluaas

Liina Kersna, palun!

13:05 Liina Kersna

Aitäh! Me oleme sotsiaalkomisjonis tõesti arutlenud nii Sotsiaalministeeriumi kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumi ekspertidega hariduslike erivajadustega laste toetamise teemal. Viimasest arutelust jäi mulle mulje, et Sotsiaalministeeriumi rahakott, toetamaks erivajadustega lapsi, on oluliselt muidugi suurem kui Haridus- ja Teadusministeeriumi rahakott nende laste toetamiseks, aga kuidagi need rahakotid ei põimu omavahel. Selge on see, et lapsi on kõige lihtsam aidata koolis, sest nad on seal olemas. Minu küsimus ongi, kuidas teie haridus- ja teadusministrina näete, millised võiksid olla need suuremad koostöökohad, et sotsiaalvaldkonnas olemasolevaid vahendeid efektiivsemalt ka koolikeskkonnas kasutada laste toetamiseks.

13:07 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Suur tänu! Kõigepealt võin julgelt öelda, et lootust on. Asjad on väga paljudel hetkedel väga optimistlikud. Esiteks, maakonnapõhine, ütleme, teenuste läbivaatamine sotsiaal- ja haridusvaldkonnas koos. Esirinnas olid siin neli või viis maakonda. Näiteks, Läänemaal on detailides läbi vaadatud ja teenusepõhiselt läbi vaadatud, kuidas ühtlustada, kuidas inimesele läheks teenus paremaks, ja teistpidi, kuidas me näeksime, et dubleerimist oleks vähem. Mäletate, mõned kuud tagasi ma tõin ühe näite, et logopeediteenus on üks selliseid, mille kohta Sotsiaalministeerium ütles, et rehabilitatsiooniplaanis seda hästi palju küsitakse. Hakati juhtumipõhiselt vaatama. Haridus- ja Teadusministeeriumi ehk hariduse eelarvest olid samamoodi needsamad isikud, samad lapsed, saanud logopeediteenust. Vahe oli vist enam-vähem ühes või kahes päevas. Mis saab lapsevanemal, muidugi, selle vastu olla, kui ühel päeval saad ja teisel päeval saad, aga teenuse mõtestamise mõttes jälle ja vaadates järjekorda ei olnud see kõige loogilisem. Nii et selliseid asju vaadatakse läbi.

Teine on see, mida me oleme ju aastaid oodanud, et kui lapsel on teatud diagnoos või on teatud otsused ära tehtud, siis ta ei pea näiteks hariduse mõttes uuesti [taotlusi] tegema, vaid me usaldame vastastikku. Me tahame need teenused nüüd, kui tervisekeskused avatakse, rohkem kokku viia, et need reaalselt oleksid ühes kohas. Lapsel, kellel võib-olla on harjumisega probleeme, on siis, kui ta on selle

ruumi ja kõigega rohkem harjunud, seal hea käia.

Kus on meil tõesti kitsaskohad? See on see meie arusaam näiteks tugiteenusest. Me teame, et see on natuke piirkondlikult erinev, aga Harjumaal ja Tallinnas on endiselt see vanematele keeruline. Kui laps käib haridusasutuses, lasteaias või koolis, eriti lasteaias, siis tugiisiku määramisel on see kohati olnud takistuseks. See vajab omavahelist tugevdatud koostööd, et tegelikkuses saadaks kõiki neid teenuseid. Selle üle 20 miljoni lisandumise sisu ei saa olla see, et lapsel muud teenused, näiteks rehabilitatsiooniteenused, ära kaovad. Me peame ikkagi hästi rahulikult vaatama. Me oleme teinud nii, et me kvartaalselt saame väga laias ringis, Sotsiaalministeerium ja haridusministeerium, kokku ja selliseid teemasid ka üksikjuhtumina vaatame. See on midagi muutnud, me suhtleme, on need kantslerid, on need asekanclerid, on need juristid, tõesti on mõlemalt poolt vähemalt kümme inimest. On võimalik leida kompromisse, aga ma hetkel teen veel natukese sammu tagasi ja ütlen, et lõpuni kõik lahendused ei ole laual.

13:07 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

6. 13:09 Meisterõpetaja kutsetunnistuse teemal

13:09 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena esitab küsimuse Signe Kivi, vastab haridus- ja teadusminister Mailis Reps. Palun!

13:10 Signe Kivi

Täna! Austatud minister! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse menetlemisele Riigikogus on aktiivselt kaasa elanud erinevad õpetajate esindusorganisatsioonid ja seeläbi on nende tegemiste ja probleemidega kursis ka Riigikogu liikmed. 2014. aastal mindi haridussüsteemis üle kutse taotlemisele ja siin on oluline roll õpetajate liidul. Teame, et tänaseks on kuue aasta vältel vanemõpetaja ja meisterõpetaja kutse antud veidi enam kui 90 õpetajale, aga haridustöötajaid on meil 25 000. Varasema atesteerimissüsteemi ajal oli vanemõpetajaid ja metoodikuid enam kui neljandik kõigist õpetajatest. Nii et kõrvaltvaatajale jääb nagu mulje, et Eesti Vabariigi õpetajaskonna kompetentsus on viimastel aastatel langenud, mida ju PISA testide põhjal ei saaks kinnitada. Minu küsimus: kas rakendunud uus süsteem on toonud kaasa aineõpetajate suurema panustamise aineühenduste töösse ja erinevate metoodiliste materjalide väljatöötamisse ning suurendanud õpetajaskonna motivatsiooni, kompetentsust ning õpetajahariduse jätkusuutlikkust Eesti haridussüsteemis, kas rakendunud süsteem on oma tulemuslikkuselt ja mõju ulatuselt võrreldav varasema atesteerimissüsteemiga?

13:11 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Suur tänu! Suurepärane küsimus. Ma pean nüüd ennast talitsema, et mitte vastata eitavalt, kuna oli kas küsimus. Jah, ma arvan, et ühtegi ülalloetletud vahvatest eesmärkidest – ma saan aru, et te tsiteerisite neid eesmärke, mis kunagi on kinnitatud – sellisel kujul ei ole tagatud. Ei ole ka saladus, et atestatsioonisüsteemi astmete ära kaotamine ei olnud kindlasti parim otsus. Põhjendusi ja selgitusi, mis olid sel hetkel, me ju ka mõistame. See sõltus ikkagi sellest, üks motivaatoritest oli see, et oli selge palgaerinevus. Kui me tänastesse numbritesse paneme, siis üle 100 euro olid ju vaheastmed. Võtame näiteks Skandinaavia mudeli. Soomlased ju korduvalt ütlesid, et Eestis on nii suur motivatsioon käia pidevalt täienduskoolitusel, teistele mentor olla ja kõike seda teha, ja nemad väga siiralt loodavad, et me ei muuda süsteemi. Tol hetkel see nii läks. Ka õpetajate esindajad on küsinud, kas meil oleks võimalik atestatsiooniastmed tagasi tuua, kuid kindlasti mitte nii vähe, neli on vähe. Kriitika tol hetkel oli, et õpetaja ja vanemõpetaja vaheastmeid oleks pidanud olema rohkem. Nooremõpetaja, selge, on algaja, see läheb kiiresti mööda. Õpetajal võiks astmeid olla rohkem. Väga selgelt oli välja toodud erinevates ettepanekutes – mitte viimase paari aasta jooksul, vaid võib-olla natuke minevikku tagasi minnes, tol ajal, kui me seda atestatsiooni arutasime – ka see, et see ei peaks sõltuma mitte niivõrd staažist, vaid just mingist erilisest panusest.

Aga numbrid. Vahva, et teil on veel eriti optimistlikud numbrid. Minul on meisterõpetajaid, tase 8, lausa

40, nii et kui teil on 80, siis on see isegi optimistlikum. Need numbrid räägivad oma keelt, jah. Reaalselt on selles sektoris, seal on sees ka lasteaia- ja huvikooliõpetajad, 20 000 inimest. See on ju omaette vastus.

Kui küsida, mis me edasi teeme, siis esimene ja selge ambitsioon on nii sellel, eelmisel kui õnneks ka paljudel teistel eelnevatel valitsustel olnud ju tõsta õpetajate palka. See põhjus, miks ühel hetkel seda ka arutati, oli see sisend, õpetaja palk, ning see, et selleks, et noor inimene või ka kogenum inimene siseneks täna õpetajaametisse, on kõigepealt vaja baasi tõsta. See on ka põhjus, miks me Eesti Haridustöötajate Liidu ja ka õpetajate liidu kui esindusorganisatsioonidega iga aasta korra tuleme selle teema juurde. Siis ka kõik nendivad, et see baassisendi tasand ei ole veel piisav, et saaks jõuliselt suunata raha järgmistele astmetele. Aga see teema on kindlasti laual ja mulle väga meeldis teie tsiteering.

13:14 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Signe Kivi, täpsustav küsimus, palun!

13:14 Signe Kivi

Aitäh selle vastuse eest! Minu teine küsimus on konkreetsem: kas te võite kinnitada, et kutse taotlemise protsess lähtub taotleja professionaalsest võimekusest ja tõepoolest ei karistata neid, kelle seisukohad haridusvaldkonna eri küsimustes ei ühti alati Haridus- ja Teadusministeeriumi omadega? Paraku on kultuurikomisjoni liikmetele laekunud info, et vähemalt ühel juhul on õpetajate liidu juht edastanud taotlejale kirja, milles nõuti, enne kui omistamise või mitteomistamise otsus tehti, taotleja seisukohta, mis teatavasti avalikel debattidel ei olnud ühtinud ministeeriumi omadega, ja nõuti lausa ka käitumist selgitavaid põhjendusi. Kas te toetate sellist menetlemise protsessi?

13:15 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Kõigepealt lubage öelda, et õpetajate liidu puhul ei saa ma ministrina küll kuidagi vastutust võtta.

Tegemist on organisatsiooniga, keda osa toetavad, osa on väga kriitilised, aga ta kuidagi ei ole sõltuvuses ministrist ega ministeeriumist ega ka vastupidi. Kui nüüd minna natuke ajalukku, siis eks seda vastastikust kriitikat ole olnud üsna tihedalt ja ma usun, et loomulikult alati õigustatult.

Tõepoolest, tänu viimastel nädalatel toimunud või selle tõttu, mis kahjuks toimus, olen ka mina tutvunud sellega, kes seal komisjonis on. See on lausa kindlaks määratud. Seal on Eesti

Haridustöötajate Liidu, Haridus- ja Teadusministeeriumi (ühe inimesega eksperdi tasandil), Eesti Lasteaednike Liidu, Eesti Linnade ja Valdade Liidu, Eesti Koolijuhtide Ühenduse, Tallinna Ülikooli, Eesti Lastevanemate Liidu, Eesti Õpetajate Liidu, Tartu Ülikooli ja Eesti Õpetajate Ühenduste Koostöökoja esindajad. Haridus- ja Teadusministeeriumist on üks ekspert. Kinnitan teile, ma ei ole eksperdigal kohtunud ja kindlasti ei ole nõudnud ühtegi meelsust sisaldavat seisukohta.

Aga antud juhtum on äärmiselt kahetsusväärne, eriti, kuna neid kirju saadetakse laiale ringile. Ma siiralt loodan, et see saab kiire lahenduse, sest kuidagi see õpetajaametit ei kaunista, ei ühelt ega teiselt poolt, kuigi kirjade saatjad on kõik praktiseerivad ja lugupeetud õpetajad.

Tulen korraks selle detaili juurde. 2013 oli siis see aeg, kui toimusid muudatused. 2013 kehtestati kutsestandardiga õpetajakoolituse õppekavade alusel kutse andmise õigus ja Tallinna ja Tartu Ülikool said selle aastast 2015. Nii et alates 2015 annavad Tartu ja Tallinna Ülikool õpetaja kutset. Nii nagu me kindlasti ka teame, õppekavade kaupa hakati seda andma 2016. aastast ja öeldi ka selgelt, et see ei tähenda, et täna töötaval õpetajal kuidagi ei oleks kutset, vaid lihtsalt sellest hetkest kehtestati kõikidele lõpetajatele see kohustus. Jäi väga abstraktseks ka Riigikogu debattides, kas siis kõik olemasolevad õpetajad peavad mingi aja jooksul minema kutset omandama või mitte. Üks seisukoht oli, et kindlasti peavad, teine seisukoht oli, et ei pea. Kutsekvalifikatsiooninõuetes või kusagil mujal me seda kohustuslikku kutse taotlemist töötavalt õpetajatelt ei nõudnud, aga nendel, kes alustavad või on mingi aja ära olnud, tõepoolest see nõue tekkis. On olnud kaks konkurssi. 2013 võitis selle Eesti Õpetajate Liit, 2018 sai see aeg täis, tehti uus konkurss ja paljudele osapooltele üllatuseks kumbki ülikool ei konkureerinud, ainuke taotleja oli õpetajate liit. Selles situatsioonis me nüüd oleme.

13:18 Esimees Henn Põlluaas

Annely Akkermann, palun!

13:18 Annely Akkermann

Suur tänu, hea juhataja! Proua minister! Te ütlesite, kui vähe on õigupoolest neid meisterõpetaja kutsetunnistuse saanud õpetajaid koolis, ja me teame, kui vähe on noori õpetajaid koolis.

Meisterõpetaja kutsetunnistuse reeglid näevad ette, et see õpetaja peab olema väga hea õpetaja, ka väga uuendusmeelne, oskama kasutada kõiki kõige uuemaid meetodeid. Samal ajal on noored õpetajad jälle kiiremad õppijad. Kas ministeeriumil on ka mingisugune hea süsteem, et toetada õpetajate arengut kutse saamisest, nooremõpetajana töötamisest kuni meisterõpetaja kutsetunnistuseni jõudmiseni? Praegu tundub, et noorel õpetajal ei ole koolis head tugisüsteemi või piisavalt mentorlust, enne meistritasemele jõudmist lahkutakse koolist.

13:20 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Aitäh! Kõigepealt, sellist kutsetasandile jõudmise ja kutsete saavutamise eraldi programmi minule teadaolevalt Haridus- ja Teadusministeeriumil ei ole. Aga veel kord: ma palun vabandust, kui neid on. Võib-olla on üldhariduse osakonnal, kuid mul sellekohaseid täpsustusi siin ei ole. Kui neid programme on, mis on selliste kutsete saamisele orienteeritud, siis ma ei ole kursis. Põhjus on natuke see, et kutsel kui sellisel, ma veel kord ütlen, oli töötavate õppejõudude puhul oma reeglistik. Kooli sisenemisel on küll eraldi programm nendele, kes tulevad n-ö tagasi kooli, see on küll kodanikuühiskonna algatus, aga tänaseks on see juba termin. Kui sa oled kõrgharidusega spetsialist, sa tuled kooli, aga sul ei ole kvalifikatsiooni, mis vastaks kvalifikatsiooninõuetele, siis näiteks ülikoolidega meil on kokkulepe, et osaaajaga õppimine õpetajavaldkonnas on tasuta, see eraldi kokkulepe on just nendele inimestele suunatud. Täienduskoolitusmeetmeid Innove kaudu on terve rida, selleks et töötaval õpetajal oleks võimalik oma kvalifikatsiooni tõsta. Nii et see ei ole mitte kutsele orienteeritud, vaid sellele, et vastataks kvalifikatsiooninõuetele, mille üks osa see on, jah. Noore õpetaja toetus on veel eraldi. Nagu te teate, siin on omaalgatusi, on noorte toetamise programm, ülikoolidel on eraldi lisa-aasta toetus, on mentorite toetus ja on ka veel eraldi programmid, millega me toetame rahaliselt neid vahvaid ja suurepäraseid õpetajaid, kes toetavad mentorina noori õpetajaid. Kas see on piisav? Noored Kooli programmi tagasiside ütleb, et see on pidev protsess. Samamoodi on uue algava õpetaja programm, mida teile on kindlasti ka tutvustatud, on ka väga mitmekülgset tagasisidet kogutud ja ka ülikoolid on teinud uuringuid. Kõik ütlevad seda, et see niivõrd oleneb sellest, kuhu see noor õpetaja satub. Esimene märksõna esimese küsimuse puhul minu poolt on koolijuht, seda sai arutatud. Esimene absoluutne märksõna on koolijuht, see, milline on kooli kliima, kui palju toetatakse. Järgmine märksõna tuleneb sellest, kas haaratakse kaasa positiivselt või pigem lükatakse selle vaese noore algava õpetaja peale neid probleeme ja neid asju, millega teised võib-olla enam ei taha tegeleda. See on ka korduvalt välja toodud probleemina, et ühel hetkel, enne kui ta ise märkab, on ta ära uppunud. Mida me saame teha? Selleks on mentorid ja tugi. Mina usun näiteks nendesse kodanikualgatustesse, mis on tekkinud vahvate ise noorena kooli läinud inimeste abil, kes on seda tagasisidestanud. Nende valmisolek tulla välja selliste lisaprogrammidega on see, mida mina väga tuliselt toetan. Ma arvan, et see on väga vahva, kui me saame üksikjuhtumi tasandil leida, mis on see kitsaskoht.

13:23 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

7. 13:23 Ligipäas valimisjaoskondadele

13:23 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on küsimus nr 7. Esitab Heljo Pikhof ja vastab peaminister Jüri Ratas. Heljo Pikhof, palun oma kaart sisestada. Aitäh! Jah, palun!

13:23 Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud peaminister! Eestis on puue määratud 157 000 inimesel, see on 11–12% Eesti elanikest, sealhulgas liikumispuue 60 000 inimesel. Puuetega inimeste hulgas on pimedaid, vaegnägijaid, kurte. Viimaseid on Eestis ligi 2000. Sama oluline kui füüsiline ligipääsetavus valimisjaoskondadele on see, mis enne valimispäeva toimub. Näiteks peaks kurtidel olema võimalik osa saada debattidest, mis teles

toimuvad, nimelt soovivad nad subtiitreid ja viipekeele tõlget teles olulisematel debattidel. Alles meil olid kahed valimised. Vaatlejad väidavad, et ligi pooled valimisjaoskonnad polnud iseseisvalt ligipääsetavad ratastooliinimestele, lapsevankriga inimestele, eakatele, kellel on liikumisega raskusi. Ratastoolis inimestele oli küll viimane kord ette nähtud papist teisaldatavad sirmid valimisjaoskondades, mis on igal juhul muidugi samm edasi, aga siingi tasub tunnetada, kuidas erivajadusega inimene ennast tunneb, kas ta tunneb, et teda on koheldud võrdselt. Käisin möödunud aasta lõpus Usbekistanis valimisi vaatlemas. Vaatamata sellele, et tegu on riigiga, kus paljudes valdkondades ollakse meist maas, on liikumispuudega inimestele juurdepääs tagatud. Kaldteed olid ka kõige kehvemas seisus koolimajades, huvikoolides ja rahvamajades. Seal oli iseenesestmõistetav, et ratastooliinimestele oli eraldi märkegi kabiin ja pimedad said punktikirjas lugeda, kes on kandidaadid, ja hääletada. Minu küsimus: kas te peate normaalseks olukorda, kus mitte üksnes valimiste ajal, vaid igapäevaselt ei saa paljudesse koolidesse, vallamajadesse, huvikoolidesse sisse ratastooli, kargu või lapsevankriga, ja mis on valitsusel plaanis olukorra parandamiseks teha?

13:25 Peaminister Jüri Ratas

Hea küsija, suur tänu! Täna on küsimused väga asjalikud, sisulised, tõsised, nii ka see. Ühelt poolt teie küsimuse natuke laiem käsitlus. Kui me räägime liikumispuudega inimestest ja nende ligipääsuvõimalustest, siis näeme ju seda, et väga paljudes kohtades on see pehmelt öeldes problemaatiline, tekitab suuri väljakutseid. Minu meelest on kõige tähtsam see, et inimese väarikus ja mugavus oleks igal pool olemas. Eks me võib-olla peame alustama peeglisse vaatamisest. Mina ütlen kindlasti seda Vabariigi Valitsuse hoone, Stenbocki hoone kohta, aga olles ka siin auväärses Riigikogus töötanud, tean omast käest, kui suuri väljakutseid tekitab teatud ruumidesse jõudmine, kui näiteks kasutatakse liikumiseks ratastooli, rääkimata elektrilisest ratastoolist, mis on raskem. Olen ka siin seisnud silmitsi nende episoodidega, kui elektrilised tõstukid ühel hetkel lihtsalt enam ei liigu, sest neil ei ole nii palju jõudu. Kõige rohkem on alati olnud kahju sellest inimesest, kes on selle ratastooli peal. See on see väarikuse mõte.

Te küsisite valimisjaoskondade kohta. Tõsi on see, et õiguskantsler on pöördunud riigi valimisteenistuse poole kirjaga, kus teeb ettepaneku kohalikele omavalitsustele valimisjaoskonna asukohta määraes pöörata kindlasti tähelepanu sellele, et ka puudega inimesed saaksid takistuseta ja tarbetu lisavaevata hääletusruumi siseneda ja seal hääletada. Selleks on õiguskantsler teinud ettepaneku täiendada valimisi reguleerivaid seadusi ja muuta valimisjaoskonnale ligipääsu tagamine kohustuslikuks ning luua ka järelevalvemehhanism, nii et Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil oleks õigus kontrollida valimisjaoskondadele ligipääsu võimalusi. Tean, et seda vist eile arutati ka Riigikogu põhiseaduskomisjonis.

Te küsite, mis Vabariigi Valitsus on teinud. Vabariigi Valitsus kinnitas eelmise aasta septembris ligipääsetavuse rakkerühma loomise, mis tegeleb ka valimiste ligipääsetavuse küsimusega. Eesmärk on jõuda kokkulepetele, mida on võimalik rakendada juba järgnevatel kohalikel valimistel aastal 2021.

13:28 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Heljo Pikhof, täpsustav küsimus, palun!

13:28 Heljo Pikhof

Austatud peaminister! Õiguskantsleri kiri tuli ka Riigikogule ja seda arutati juba eile komisjonis. Aga õiguskantsleri ettepanek on täiendada valimisi reguleerivaid seadusi ja muuta valimisjaoskonnale ligipääsu tagamine kohustuslikuks. Kas Vabariigi Valitsusel on see plaan, et need seadusemuudatused jõuavad Riigikokku ja me saame need muudatused ära teha õigel ajal, et kuhu vaja, saaks kaldtee ehitatud, kus vaja, oleks valimisjaoskond esimesel korrusel, mitte teisel korrusel, isegi kui kaldteest üles saab jne? Palun teie kommentaari!

13:29 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! See oli just seesama viimane lause või põhimõte, mis ma ütlesin. Kordan korra selle üle. Valitsus kinnitas eelmise aasta septembris rakkerühma loomise. Rakkerühma eesmärk on tõesti ligipääsetavuse küsimuse lahendamine. Ütlesin ka seda, et ta tegeleb või tema ajatelg on see, et eesmärgile või kokkulepetele jõuda nii kiiresti, et neid oleks võimalik rakendada juba järgnevatel kohalike omavalitsuste valimistel, mis toimuvad 2021. aasta sügisel. Selle rakkerühma ülesanne on kahe aasta

jooksul selgitada välja ligipääsetavuse olukord ja probleemid kõikides elukeskkonna ja ühiskonna aspektides ning töötada välja meetmete ettepanekud, mis võimaldavad liikuda inimestele ligipääsetava ühiskonna, avaliku ruumi ja loomulikult erinevate teenuste suunas. Kindlasti kuuluvad siia hulka ka valimine ja valimisjaoskonnas käimine.

Mis need esialgsed võimalikud lahendused on? Valimisjaoskondade ligipääsetavuse nõude seadmine kohustuslikuks, nagu te ka ütlesite või tsiteerisite õiguskantsleri kirja, seaduse tasandil.

Valimisjaoskonna ülesseadmine hoonetesse, mis on ligipääsetavad. Sellele küsimusele vastates tulevad mulle meelde, arvan, vist viimased Riigikogu valimised või Euroopa Parlamendi valimised Tallinnas ühes hotellis või motellis. Sealses söögiroomis olid valimised korraldatud ja sinna üles, esimene korrus küll, aga sinna üles viis üsna järsk trepp, kümne astmega. Nii et konkreetne näide ligipääsetavuse kohta. Mida kindlasti veel? Erinevad teavitustegevused ja juhendmaterjalid kohalikele omavalitsustele ja kindlasti ka riikliku järelevalve kehtestamine valimisjaoskondade ligipääsetavuse üle.

Soovin küsimuse raames kindlasti tõstatada e-valimiste kontekstis oleva väljakutse või probleemi. E-valimiste tarkvara kasutamise võimalus on vaid Windowsi operatsioonisüsteemiga ja puudub võimalus programmi silmjuhtimiseks inimestel, kellel ei ole võimalik manuaalselt hiirt kasutada. Ma arvan, et kõigi nende ettepanekutega tuleb niivõrd kiiresti edasi minna, et neid saab rakendada tõesti võimalikult suures ulatuses juba järgnevate kohalike valimiste raames.

13:32 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Jüri Jaanson, palun!

13:32 Jüri Jaanson

Suur tänu, istungi juhataja! Austatud peaminister, väga hea oli teie ülevaadet kuulata! Tõepoolest, rakkerühm on moodustatud, see on väga tänuväärt. Rakkerühm järgmisel teisipäeval, 21. jaanuaril, hääletab oma esimesel istungil. Ma arvan ka, et nad töötavad kõik need ühiskonna probleemid seoses puudega inimestega läbi ja siis riik, valitsus, saab loomulikult neile vastavalt reageerida. Aga ma küsin pigem teie subjektiivset arvamust, teie kui pikaaegse Riigikogu liikme ja nüüd ka pikka aega valitsuses töötanud inimese nägemust. Kas te tajute puudega inimeste suhtes nagu ühiskonna suhtumise paranemist, ligipääsetavuse paranemist? Kas te tajute olukorda sellisena, millega võib rahul olla, või peaks siin pigem tugevalt panustama, et puudega inimeste ligipääsetavus ühiskonnale või avalikule ruumile oluliselt paraneks?

13:34 Peaminister Jüri Ratas

Suur tänu selle küsimuse eest! Ma alustan sellest, et 16–17 aastat tagasi, ma mäletan, oli päris suur väljakutse ratastooliga, aga ka lapsevankriga näiteks Tallinna vanalinnas liikumine. Ei olnud korralikke kõnniteid, rääkimata sellest, et oleks pööratud tõsist tähelepanu kõnniteede ja näiteks vanalinna sõiduteede ühele tasandile tõstmisele, lisaks loomulikult äärekivide küsimus. Üks esimesi asju, ma mäletan, oli seal Tallinna Raekoja taga, kus sai tõesti tehtud sellisel kitsal tänaval, seal on Raekoja tänav, eraldi plaatidest tee, kus on mugav liigelda nii ratastooliga kui ka lapsevankriga.

Te küsite minu subjektiivset lähenemist. Ma arvan, et ma ei eksi, et see oli vist üks Pärnumaa omavalitsusi ja üks Pärnumaa koole, kes juba aastaid tagasi – see oli laste initsiatiiv – kaardistas ära selles omavalitsuses kõik avalikud asutused, et kuidas sinna liikumispuudega inimene saab ja üldse ka, kas kõik turvalisuse elemendid on tagatud, alates käsipuust ja kaldteest, et kuidas see selles omavalitsuses on. Ja nad tegid oma ettepanekud. Ma arvan, et see olukord on muutunud paremaks, ma arvan, et sellele järjest rohkem ja rohkem pööratakse tähelepanu. Aga kui te küsite, kas selle olukorraga saab rahul olla, siis ei saa rahul olla. Me näeme seda, et näiteks ühistranspordis on tekkinud – ei saa öelda, et igal pool on tekkinud, aga paljudes kohtades on tekkinud – spetsiaalsed, nn madalapõhjalised bussid, mis lasevad peatustes sissepääsuplate alla, et sinna oleks mugav peale minna, aga loomulikult ei ole see igal pool nii.

Ma tahan öelda, et tean seda ka oma isiklikust kogemusest, sest olen selle teemaga väga palju kokku puutunud viimastel aastatel. Kui ma olen olnud inimesega, kes liigub ratastoolis, siis olen püüdnud sageli enne ära käia selles kohas, kuhu me läheme, kas see on siis söögikoht, kirik või ükskõik mis koht, et vaadata, kuidas see sissepääs on, millised on lävepakud, millised on needsamad äärekivid ja kuhu on autot võimalik parkida. Ei saa öelda, et see oleks väga kasutajamugavaks tehtud, aga kindlasti on tendents, ma arvan, paremuse suunas.

13:34 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

8. 13:37 Koolivõrgu olukord

13:37 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena esitab küsimuse Jürgen Ligi ja talle vastab haridus- ja teadusminister Mailis Reps. Palun!

13:37 Jürgen Ligi

Proua minister! Teie eelkäijad on ikka pidanud rääkima vajadusest koolivõrku optimeerida. Nad on selgitanud seda eesmärgiga tagada õpetajatele koormus, tõsta õppekvaliteeti, tõsta palku, säästa hariduse ja kvaliteedi nimel. Teie olete seda teemat pigem vältinud ja andnud ka üsna vastupidiseid signaale, isegi võrreldes näiteks omavalitsustegelastega, ma olen tähele pannud. Mis teie tegelik suhtumine sellesse eesmärki on, mis on teie praktiline tegevus selles vallas ja kas teil on öelda mingisuguseid numbrilisi näitajaid, mis suunas arengud on toimunud?

13:38 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Täna on selline vastastikuste komplimentide aeg. Ütleks jälle, et väga-väga hea teema. Alati, kui küsimus on Jürgen Ligilt, siis kunagi ei tea, kuhu suunda see küsimus läheb, nii et ma täitsa hoolega ootasin. Kui nüüd koos mõtiskleda sel teemal, siis ega enne 2021. aasta kohalikke valimisi väga suuri muutusi tõenäoliselt ei tule. Aga meil on ju ka see teadmine, et väga suures osas olid liitunud omavalitsustes need liitumised üsna keerulised ja oli ka ju neid omavalitsusi terve rida, millele liideti üks omavalitsus juurde. Väga paljudes nendes tehti eraldi kokkulepe, et koolivõrku või haridusküsimusi ei arutata, või vastupidi, kinnitati, et jääb kehtiv koolivõrk. Tänaseks on ju kõigile osapooltele, ma usun, selge, et vahepeal on mitmed prognoosid muutunud. Viimane, eelmise aasta lõpus välja tulnud statistika, pikaajaline rahvastikuprognoos, ju kinnitab seda, mis väga paljuski oli enne teada, et Tartu ja Tartumaa ning Tallinn ja Harjumaa on need piirkonnad, mis ka kuni aastani 2045 kasvavad, ja kõik ülejäänud piirkonnad on vähenemas ja mõnes nendest [jääb] laste arvust [alles] lausa 50% või siis sutsu alla. Millised on võimalused? On selge ja me oleme kõik seisukohal, et väga noores eas võiks kool olla võimalikult kodu lähedal. Haridus- ja Teadusministeerium on analüüsimas ja meil on seisukoht, et õppekavalised nüansid arutame läbi märtsiks, arutame, mida see tähendaks, millised on riskid ja millised on plussid, kui me püüaksime veidi üle vaadata seda definitsiooni "kodulähedane kool" ja näiteks määratleda selle kuueklassilisena. Üheksa klassi sellisel kujul, laste arvu vaadates, suure tõenäosusega tähendab seda, et sellist kooli ei ole võimalik selliselt kõikjal üleval pidada. Kolm klassi tundub liiga vähe, aga kuus klassi võiks olla. Ehk siis, hea küsija kindlasti mõistab, mõte on see, et näiteks progümnaasium, kus on aineõpetajate rohkus, võiks olla koondunud tõmbekeskustesse, maakonnakeskustesse on tõenäoliselt vähe öeldud, ütleme siis, et suurematesse asumitesse kokku. See on üks võimalikke versioone, mida me analüüsim. Mõte on see, et mingi vanuseni püüda säilitada kooli võimalikult kodu lähedal.

13:41 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen Ligi, täpsustav küsimus, palun!

13:41 Jürgen Ligi

Aitäh! See iseenesest on üks kaalutlusi ja seda tasub silmas pidada. Aga teine kaalutlus siiski sunnib, nagu te isegi vihjasite, tagama seda, et koole oleks võimalik ülal pidada. See puudutab mõistagi vanemaid klasse. Probleem enamikus Eestis kahjuks ei leevene, vaid ainult teravneb. Õpetajate palgaraha asemel kipub raha minema kinnisvarasse ning õpetajatel on ebapiisav koormus, ja mis seal salata, lastel ka piiratum sotsiaalne kogemus väikestes, poolikutes klassides ja koolides. Aga kas teil on mingisuguseid numbreid siiski öelda, kuidas on n-ö mujal Eestis pinnakasutusega, õpetajate koormusega, kui palju näiteks praeguseks on osalise koormusega õpetajaid? Kuidas te üldiselt seda probleemi hindate? Ma tõepoolest ei räägi Tallinnast ega Tartust, vaid enamasti muust Eestist.

13:43 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Kui veel viis-kuus või seitse aastat tagasi võisime öelda, et madalama koormusega kui täiskoormusega töötav õpetaja on pigem erand, siis täna julgen kahjuks öelda, et pigem reegel. Suurem osa aineõpetajatest töötab näiteks kuni 0,2 koormusega. Põhjus on selgelt see, et koormus koguti kokku mitmest põhikoolist, aga tihti see enam kas ei ole võimalik või vanusest tulenevalt õpetaja ei soovigi enam mitme kooli vahet sõita, ta ongi seal oma kooli juures, aga koormust jätkub 0,2 ja vahel 0,3 koha peale.

Kuna ma ei osanud täpselt ette kujutada ja ennustada, mida te küsite, siis ma pean ütlema, et neid numbreid mul ei ole hetkel memona kaasas, aga see proportsioon, kui palju õpetajaid mittetäiskoormusega ja üsna väikse koormusega töötab, on väga suur.

Nüüd teine hea küsimus, hariduse kvaliteet. On väga raske niimoodi üldistatult hinnata. Laps võib väga väikeses koolikollektiivis saada tuge, mida ta võib-olla mõnes teises, suuremas kollektiivis ei saa, ja võib olla ka täpselt teisiti. See on nii keskmiselt. Küll aga me peame siiski nentima, et võrrelduna maailmaga on meie koolide erinevused väga väikesed. Maailmatasandiga võrreldes on Eesti selles mõttes väga ühtlase koolisüsteemiga. Kui me aga jätame selle võrdluse maailmaga kõrvale ja ütleme, et meile on iga laps oluline, me ei saa vaadata suuri riike, ja võtame meie väikese mikroühiskonna, siis me peame ütlema, et regionaalsed erisused näiteks õpilasele antava toe puhul erivajaduse või mingi mahajäämuse korral, ajutiste meetmete rakendamisel, teatud ainespetsialistide puhul, mittekvalifitseeritud õpetajate osakaalus, teatud testide tulemustes, on see PISA või on need riigieksamid, on märkimisväärsed. Põhikoolivõrgu optimeerimise meetme abil, mida rakendati Euroopa raha eest ja mis kulmineerub aastail 2020–2023, peame ütlema, nii märkimisväärselt ruumide vähendamist, nagu esialgu me kõik ambitsioonikalt lootsime, pigem ei olnud. Me küll renoveerisime vähem ja ütlesime kohalikule omavalitsusele, et tõmmake koolivõrku kokku, ja kohati see ka toimis. Üldjuhul aga toimus nii, et kooli toodi väga palju muid asutusi kokku, nii et ega ruutmeetreid küttepinnast välja ei ole võetud. Eks me peame ka koos mõtlema, kuidas me saame kohalikule omavalitsusele selles optimeerimises natuke tugevamalt toeks olla.

13:46 Esimees Henn Põlluaas

Urmas Kruuse, palun!

13:46 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Nii nagu arutlusest välja tuli, koolivõrk ei ole ainult olemasolevate koolimajade skeem üle Eesti, vaid see on väga tugevas sõltuvuses ka õpetajate arvust ja võimalustest õpetajaid tööga haarata. Aga viimastel nädalatel on minu poole pöördunud nii mõnigi omavalitsusjuht, kes on kurtnud ikkagi selle nn õpetaja miinimumpalga tõusu üle, mida teie siin Riigikogus väga jõuliselt olete kaitsnud. Nad on viidanud väga selgelt sellele, et kui varasematel aegadel miinimumpalga tõusu vahendid olid eraldi, pluss 20% täiendavateks tegevusteks, siis see on tekitanud päris tõsiseid probleeme ja tegelikult vähendab võimalusi häid õpetajaid kinni hoida või palgata või tööle meelitada, vastavalt sellele, mismoodi on võimalik täiendavalt lisatasusid maksta, ka lähtuvalt sellest, nagu te isegi viitasite, et osa õpetajaid sõidab ka ringi. Nad on küsinud, kas te ei sooviks uuesti põhjendada seda, miks te selle tee valisite. Nemad ütlevad, et põhimõtteliselt tehti õpetajate palga tõus olemasolevate vahendite arvel, mitte ei saadud täiendavaid vahendeid.

Teine probleem, mille on esile toonud omavalitsusjuhid, on see, et ka nn muusikakoolide võrgustikus (see on tegelikult huviharidus ja minu arvates harituse ja hariduse üks olulisi osi) on tekkinud õpetajate põud. Kas seal on ka ministeerium näinud tulevikuks ette mingeid ettepanekuid, lahendusi või soovitusi?

13:48 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Aitäh! Ma saan täna aru, et ma pean oma võimekust tõstma, kolme minutiga tuleb vastata vist neljale küsimusele.

Kõige esimene pool on see, et õpetajate [palga] alammäärad on riiklikult kehtestatud. Sellele lisanduvad muud hariduskulud, lisaks see, mida vanasti nimetati küll klassijuhatajatasudeks, küll eksamiteks ettevalmistamise tasudeks ja muuks, hiljem pandi see haridustoetusesse kokku. Haridustoetus kui selline tõuseb märkimisväärselt. Seda, ma usun, ka hea küsija teab. Vaidlus selle ümber, kas see 20% puhver jõuab õpetajani või mitte, ma arvan, on väga hea arutelu ja 2020. aasta jooksul tulebki see

kohalike omavalitsustega lahti rääkida. On väga selgeid seisukohti, mida esindavad ka osa õpetajaid esindavaid organisatsioone, et kui ta on sellisel kujul, nii nagu ta omal ajal kehtestati, et ta antakse kohaliku omavalitsuse kätte, siis 79 [omavalitsuses] on pilt väga varieeruv: kus ta katab seda, et koolivõrk on üsna harali, kus ta katab seda, et näiteks on vaja rohkem tuge juurde, kus ta katab võib-olla mingit muud eripära, selle kooli kallakut. Aga see ootus, et see on alammäär pluss 20% – suurem osa õpetajaid julgeb öelda, et see laieneb neile ainult sellisel juhul, kui neil on lisakoormus või mingi lisategevus, see ei ole nii, et sinu tänase töö osana riik eraldab sulle [raha] töölepingu järgi pluss 20%. See see vaidlus ongi. Nagu te, hea küsija, mäletate, üsna hiljuti siin vaieldi, kas kohalik omavalitsus varastab või ei varasta ära õpetajate palgaraha. Selline inertne vastasseis natukene on. See, et haridusasutusel on lisaks ettekirjutatud sihtotstarbelisele eelarvele vaja vahendeid, õhku, see on selge. Kas see peaks tulema riigi poolt või see peaks tulema kohaliku omavalitsuse poolt, näiteks huvitegevuseks või (te mainisite muusikat) teatud ringitegevuseks? Me eraldame ka ju huviharidusele raha. Väga paljud ütlevad, et see peaks minema väljapoole kooli, koolis toimuv võiks olla ka mujal. Siin on nii palju pingeid, aga ma kinnitan teile veel kord, ma saan aru omavalitsuste küsimusest, aga täpselt samamoodi on sihtrühm, kes tunneb, et selle tänase puhvri, 20% jaotus sellisel kujul ei ole olnud õigustatud.

Teine ja väga tõsine küsimus on üldse rahastamise teema. Kuidas pearaha kujuneb, mis on selle osad? Kui palju on sihtotstarbelist raha, kui palju on vaba raha, mis on toetus ja mis on suunitlusega? Kas õppevahendite pool täna rahuldab või ei rahulda, kas see peaks olema oluliselt suurem? Teate ka seda, et näiteks IT-organisatsioonid ütlevad, et see peaks olema digivahenditele suunatud. Nii et siin on nüansse. Kahjuks ei jõua ma kõigele kolme minutiga vastata ja neid küsimusi teie küsimuses oli nii palju, et ma vastan lühidalt. Jah, haridustoetuse rohkem lahtirääkimine ja vastastikku läbipaistvamaks muutmine on oluline.

13:51 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

9. 13:51 Valitsuse ravimipoliitika

13:51 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsib Jevgeni Ossinovski ja talle vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

13:51 Jevgeni Ossinovski

Suur tänu! Austatud peaminister! Minu küsimus puudutab ravimipoliitikat. Küsimus on hästi lihtne, nii et ei pea pikka sissejuhatust ja ülevaadet olukorrast tegema, olukord on kõigile teada, pikalt arutatud nii avalikkuses kui ka siin parlamendis. Küsimus puudutab seda, mis saab kahe ja poole kuu pärast. Nimelt, sinu valitsuse minister Kiik käis esmaspäeval siin kõnetoolis ja me küsisime tema käest, et pärast seda, kui detsembris see üsna piinlik katse apteegireformi tagasi keerata läbi kukkus, on sotsiaalminister Riigikogule andnud üle oma ettepanekud, mille mõte on selles, et apteegireform tuleb, aga siis tahaks läbi rääkida teatud rakenduslikud etapid. Ka proviisorid on sellesse protsessi suhestunud, aga apteegireform peaks tulema. Me küsisime, kas valitsus ka toetab neid sotsiaalministri ettepanekuid. Härra Kiik ütles, et on palju erinevaid arvamusi eri fraktsioonides ja nüüd neid arutelusid tuleb pidada ja neid siis kindlasti ka peetakse, aga mis nendest kõigist koorub, seda me veel ei tea, see selgub nädalate või lähikuude jooksul, aga pigem võiks selguda ikka kiiresti, sest aega väga palju ei ole. Ühesõnaga, ei öelnud midagi. Reformi jõustumiseni 1. aprillil on jäänud kaks ja pool kuud. Üldiselt oleks viimane aeg, et valitsusest antaks selge sõnum, seisukoht, kas 1. aprillil apteegireform jõustub või ei jõustu. Kuna valitsusel ühist seisukohta, ma saan aru, ei ole, siis ma küsin sinu käest ja annan sulle võib-olla isegi võimaluse öelda selgelt välja, et apteegireform tuleb ja kõik sellel turul toimetavad osapooled võiksid oma tegevuse seada sõltuvusse sellest seisukohast, et vastuvõetud ja jõustunud seadus tegelikult ka 1. aprillil rakendub. Nii et palun tee seda!

13:53 Peaminister Jüri Ratas

Hea Jevgeni, armas ametikaaslane! Sa oled kaval, ma ütleks, sa kirjeldad ise nii pikalt ja siis nõuad, et siin antaks sulle siuh-säuh vastus olulisel teemal, kusjuures sa ise oled juhuslikult olnud aastaid minister selles valdkonnas. Vastab ju tõele: seda, et reform 1. aprillil 2020 jõustub, on teatud ette juba aastaid. Ma arvan, et see sinu mure on tingitud sellest – ma usun, et see on siiras mure –, mis eeskätt on seotud kättesaadavusega ja võib-olla ka selle aktsiooniga, mis oli peale seda, kui Riigikogu tegi oma otsuse eelnõu 118 kohta, kui sadu apteeke üle Eestimaa väga kiiresti suleti. Mis pilt on siis 1. aprillil? Raviameti kodulehekülje pealt me võime ju näha seda pilti, mis on hetkeseis. Ma olen selle hetkeseisu pärast tegelikult murelik, just kättesaadavuse mõttes. Me näeme täna seda või on teada ju see, et ca 150 asulast, mis on kaardistatud ministeeriumi ja tema allasutuste või ametite poolt, on seis hea kusagil 120-s, seal jääb igal juhul apteegiteenus alles, kättesaadavus on tagatud, ja 30 on neid, kus käivad väga tõsiselt läbirääkimised, et kas on mõeldav, et seal tekivad proviisoromandis apteegid või ei teki. Sul on õigus, et kaks ja pool kuud on väga lühike aeg ja väga vähe on aega, aga ma arvan, et siin tuleb pingutada ühiselt, tuleb pingutada nii valitsustasandil, aga tuleb pingutada kindlasti ka Riigikogu tasandil.

See, mida vastas sotsiaalminister Tanel Kiik – mis ta siis oleks pidanud teile vastama? Seda tulebki veel arutada, siin tulebki veel kompromisse leida, ega siin jõupositsioonilt midagi teha ei saa. Nii nagu näitas ka erasektor: pani jõupositsioonilt kinni, aga ega see kuidagi lahendusele minu meelest kaasa ei aidanud. Jah, tõesti, tema üks mõtteid on olnud see, et selle reformi jõustumine võiks toimuda etapiviisi. On pakutud ju välja, et 2020 ja 2021 võiks esimene ja teine samm olla seotud haruapteekidega, et neile anda pikendus. Aga te teate pikaajalise Riigikogu ja valitsuse liikmena, et selleks on vaja ju poliitilist kokkulepet, konsensust. Seda tulebki arutada, nagu sotsiaalminister ütles.

13:56 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kahjuks läheb kell nii kiiresti, et see teema jääb nüüd pooleli. Kahe lausega paluks kiiresti sõnastada küsimus ja täpselt sama pikk vastus anda ka peaministril, siis ehk jõuab. Palun, Jevgeni Ossinovski!

13:56 Jevgeni Ossinovski

Lühike küsimus. See oli veel segasem vastus kui Tanel Kiige oma. Ma küsin siis teistpidi: kas sa näed mõnda muud alternatiivi patsiendi huvi kaitseks, vaadates seda, kui palju ülemääraseid kasumeid selles valdkonnas võetakse, mida me kõik viimase kuu jooksul oleme näinud, kas sa näed mõnda muud alternatiivi patsientide huvi kaitseks peale apteegireformi elluviimise? Etapiviisi või mitte, see on tehniline küsimus, aga sisuliselt, kas apteegireform jääb kestma koos vertikaalse integratsiooni keeluga või ei jää?

13:57 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Nagu Riigikogu esimees ütles, paari lausega. Täna on olukord selline, et 1. aprillil jõustub see reform, see hakkab tööle, mingit muud otsust ju Riigikogu pole langetanud, sellest tuleb täna lähtuda. Ma ei ütleks, et see etapiviisiline lähenemine või veel mingi muu alternatiiv on ainult tehniline küsimus. Ei ole tehniline küsimus. Nendes 30 asulas pole see mingi tehniline küsimus. See on just seesama ju, mille pärast te ka muret tunnete, inimeste pärast, kes soovivad ravimeid, et kuidas selle kättesaadavusega on. Nagu ma ütlesin, tegelikult on täna see suurim väljakutse. Nii et ma ei võta kuidagi tehnilise küsimusena seda, mis hakkab saama 30 asulas.

13:58 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täna kõik küsimuste eest! Täna ministreid vastuste eest! Infotund on lõppenud.